کشیلر :

بیک تیمر — حاللیگنه آول کشیسی. بیک نماز چان یاشی ایللی بیشلرده.
عالمه — آنڭ خاتونی، تلگه اوستاغنه کوڭللی گنه بر خاتون.
کریم — بیک تیمرنڭ یورتدهغی اوغلی.
کیلن — کریمنڭ خاتونی.
نعیم — بیکتیمرنڭ اوقودهغی اوغلی: اون بیش یل مدرسه‌ده تورغان؛ روسچه اوقوچی بر یکت؛ یاشی یکرمی سگزلرده.
خدیجه — بیک تیمرنڭ قزی (آول قزی).
حاجی — بیک تیمرنڭ خدمتچیسی ~~(کوکلیچی)~~.
عین الدین — اوزن بیک کوب بلامن دیب اویلی تورغان بر موژیق.
رستم — روسچه اوقی تورغان بر یکت. سوزگه اوستا، عقاللی بر کشی ۲۳ یاشلرده.
اسماعیل — رستمنڭ برگه تورا تورغان ایبداشی.
گلثم — عقاللیغنه آزسویلاوچان روسچه اوقوچی بر قز.
اسکندر — رستمنڭ ایبداشی. آزسویلاوچان بر یاش یکت.
فاتح — اوقوغانغنه بر اوچیتل (ملتچی).
مریم — آنڭ خاتونی.
حلیمه — آنلرنڭ قزی (گیمنازیستقه).
زکی — ترکیه‌ده اوقوب قایتقان بر کشی. یاشی ۳۸ لرده.
مسجد قارئی.
مالای.
آصراو.

برنچی پرده

اوچ تەرەزدلی آول یورطی کورنه. تورنده سەکی، سەکی اوستینه کییوز جەیوب پچماقغه منلر قویغان. سەکی قریوندن چارشاو قرولغان. ایشوك توبنده تاز برله قومغان چویل سولـگی کورنه. سەکی قریونده اسکامیه، پیچ قرینده لامپی کورنه. بیك تیمر سەکی اوستینه یاستوقغه یاتوب کتاب اوقی؛ عالمه ترەزه توبینه اوتروب اویوق بیلی.

برنچی کورنش.

بیك تیمر — (یاتقان یرندن) سین! بالالر کولتەدن قایتدیلر میکان؟ آشیسی کیله ایندی.

عالمه — قایتقانلردر. کولته بوشاتالردر. شونك ایچون اوزاق قایتمی تورغانلردر. کیلن برلن خدیچه صوغه کیتـکانلر ایدی. آلار قایتقاچده چای أچاربز. بلکه اول آراده بالالرده قایتوب یتارلر.

بیك تیمر — شولای ایتاربز.

عالمه — قچقروب اوقور ایدك، مینده طڭلار ایدم.

بیك تیمر — (برآز توروب قچقروب اوقی باشلی) ...لدین نچکه قلچدین اوتکن دیگان، نیچەمه مك یللق ...ول دیگان...

عالمه — خدانڭ قدرتلری، نیلر کورەسبز بار!

بیك تیمر — خدای صاقلاسون، اگر شوندن جهنم‌گه توشوب کیتساك نی حالڭ بار. بو دنیاده تورابز تورووندە، بیك زور اشلر کورەسبز بار ئلی، خاتون!

عالمه — خدای اوزی قوتقارسون ایندی. ای خدایم، عفو قیل! هربر مؤمن مسلمانغه یاردم بیر!

بیك تیمر — نماز اوقورغه کیراك، نماز! نماز اوقوغان کشینڭ گناهسنی کیچرورمن دیگان.

عالمه — بیك درست، قارتقنام، بیك درست.

بیك تیمر — مونه بزنڭ نعیم برده نماز اوقومی. من آنی نیچه یللر مدرسەده اوقوتدم، ملا بولور، اوزبزگه فاتحه‌چی بولور دیب اویلاغان ایدم. اول اورص بولوب بارا.

عالمه — قارت نیگه آلای قیلاناسڭ، توبه دیگن. اول نی‌دیگان سوز، نی اشلاب اورص بواسون. اول نمازون برده قالدرمی.

بیك تیمر — (یاتقان یرندن طوروب اولتروب) سنڭ طاغن شول أتنی یاقلاب طوراسڭ. سن آنڭ یورگان کشیلرندن اوك امید اوز. آزغنه بوشادیسه تگی حیدر مالایی رستم یانینه کیته.

عالمه — ایکیسی‌ده قزانك اوقیلر. برسی برلن برسی یورشه تورغانلردر شول.

بیك تیمر — حضرتنك مخدومیك قزانك اوقی‌ایچ. اول برده رستم کبی ذاتسزلر برلن یورمی.

عالمه — نعیم ایته، اول مخدوم بر کشی برلن‌ده یورشه آلمی. دیب.

بیك تیمر — اول طرشوب اوقی شول. بزنك نعیم مدرسه‌ده بونتاوات ایتوب حضرتلرنك بددعاسینی آلوب قایتدی، حضرتنك مخدومی، آدم روشلی اوقوب حضرتلرنك فاتحه‌سن آلوب قایتدی.

عالمه — یه، بر بزنك نعیم‌گنه توگل، بتون ایل برلن. (کیلن برلن خدیچه کیلوب کره‌لر، کیلن کویانته برلن صو کوتاروب کره).

عالمه — خدیچه، بالام آبزیلرك قایتدیلرمی؟

خدیچه — قایتقانلر. کولته بوشاتالر. حاضر قایتابز دیدیلر.

عالمه — کیلن، بالام صماوارکنی قوی ایندی. بزده بیك آچقدق. (خدیچه چغوب کیته، صماور قویا).

بیك تیمر — نعیم یوقلاب یاتاتورغاندر نمازیوق، نیاز یوق!

عالمه — اول طوروب نمازون اوقودی. نمازدن صوڭ یأتقاندر.

بیك تیمر — اول أتنڭ نمازی نیده، اوزی نی. مسجدکه بارمغاچ اول نیندای نماز بولسون! بوگون ایرته نمازنڭ مخدوم قرآن اوقودی، طاوشی کوزدن یاشلر کیتره. مونه ایچماسام اول نمازغه یوری. بزنڭ نعیم قرآنڭ اوقی بلمی اول.

عالمه — بلمطر اوزڭ، نعیم قرآن اوقوغاچ مسجددن یغلاب قایتقان ایدڭ بیت.

بیك تیمر — اول بو یللردهغنه بوزلدی شول مونه آنی شول کافر رستم بوزوب بتردی. بو یل طاغڭ اوقورغه بارام دیب یوری. اول آنڭ مسلمانچ اوقورغه بارامنی ایندی. مخدوم ایته، نعیم گل روسچ اوقوب ماتاشهدی.

عالمه — قارت، سن هر کمنڭ سوزینه اوشاناسڭ طاغن. مخدوم اول کونلاب، یوری نعیمنی خورلی. سار بیگره کڭ ایندی، چنداندہ چن اورسچه اوقوماسڭ ایندیل

بیك تیمر — صوڭ مسلمانچه اوقی تورغان کشیا رستم برلن یوریمی؟ من بویل بتونلای اوقوتماسرا تلهگان ایدم. سن شول آنی بوزوب بتردڭ. مو روسچه اوقوغاچ کم بولغانینی کورورسڭ ئلی. م

ایتکان سوزلر ایسیگا توشارده، أش اوتار. اول
آش اوچبزغه باروب بر مرتبه قرآن اوقوماس.
خدیچه کره).

خدیچه — آبزیلر قایتدیلر.

عالمه — قایه، خدیچه بالام چناباقلرنی کیتر.
ای حاضرلیك. (خدیچه سه‌که‌گه آش یاولق جایوب
آیاقلر حاضرلی عالمه کومچ کیسه کیلن صماورنی کیتروب
اده چارشاونی تارتا. بیك تیمر طوروب آیاغنی بوکلاب
روب کومچ آشی باشلی).

عالمه — خدیچه، بار، بالام، نعیم آبزاکنی
اتوب کر. (خدیچه‌چغا). (حاجی برلن کریم کیلوب کردلر.
باولرینی چیشوب طاشلاب چای اچارگه اوترالر.
کریم آیاقلرینی صالندروب سه‌کی قریینه اوترا. حاجی
به‌گه اوترا).

بیك تیمر — کریم، نیك بیك صوگغه قالدگز؟
کریم — (آشی، آشی) أت بترگیلی، تگی طوری آت
طاغنی توشکانن چابوب کیتدین کوچارنی صندردی.

عالمه — آوزگدن جیل آلسون. اول نی دیگان
! أت بترسه کولته طاشرسك!

بیك تیمر — قارغانورغه کتابن قوشه‌ی. اول
قارغش!

حاجی — جمعه کونگه قارشی کولته گه‌یبارماسسز. اورصنع آتنه‌سینه بر کون بیرام ایته. الله صوغا شول.

بیك تیمر — بیرام ایته‌سكڭ كیلسه اورصقه یاللانورسلڭ (خدیچه کره).

خدیچه — أنی سعید بابایلرنڭ کیلنی کچکنه جیز ایلاکنی صورارغه کیلگان بیروب طوریقه‌ی.

عالمه — کیلون آلوب بیر. (کیلن ایلاکنی آلوب چغا). قرآن اوقوتالرمو ئلله؛ جیز ایلاکلر برلن اونلر ایلیلر.

خدیچه — بوگون جمعه‌دن وڭ قرآن اوقوتابزدی

بیك تیمر — بزگه‌ده قرآن اوقوترغه کیره‌ك ایدی. کوبدن اوقوتقانبز یوق. میتلرده تیلمرشه‌لردر

عالمه — اوقوتورغه کیراك شول. نعیمنڭ‌د کیتار وقتی کیلوب یتدی. اولده ایرته‌گه کیته. بولمسه ایرته‌گه قرآن اوقوتربزده آشدن صوك نعیمنی اوزاتربز. کریم بوگون بر صاروقنی صویسون.

بیك تیمر — شولای ایتیك. قایا صوڭ نعیم همان کرمی!

خدیچه — حاضر کره‌م دیب قالغان أیدی (نعیم کره. آنڭ آرتندن کیلنده کره، کیلن چارشاو آرتنه تزلنوب چای أچه).

بیک تیمر — بتون قیلانشك اورس كبك، بو وقتغه چاقلی اورصقنه یوقلی.

نعیم — أتی بر وقت بەیلانمیچه طورمیسك.

بیک تیمر — نمـاز اوقوسالڭ بەیلانماس ایدم. میکا سنی اویرەتورگه فرض. آزراق كـوزك یازوده تانیلا باسا. نیچك ایتوب جمعه کون مسجدگه بارماسقه اللەدن قورقمیسك؛ ئەنە سینك كبك مخدوم ش وقتنی برده قالدرمی. بوگون قرآن اوقودی، باق قاتمغان كشی قالمادی. سینك صوده یوزگان الق كبك راحتلانوب توردم.

نعیم — سن نیچك صوده یوزگان بالق كبك، احتلانوب طوراسك! أتی، سین بیت عربچه بلمیسك، ونك ایچون قرآنده نی بارون آڭلامیسك.

بیک تیمر — مونه سین ایندی آڭلاب أش قردك. رص بولوب باراسك! منم اخلاصلغم زور!

عالمه — یه، یتارگز ایندی. چایگه اوتردغز سه، هر وقت تالاشاسز. (نعیمگه قاراب) سین کوب م دیگاچك آتاكا یول قویارغه كیرەك.

بیک تیمر — توفیقسز ایندی اول. باشیكا منوب لانماسه رحمت اوقورسك.

کریم — أنی، قایسی صارقنی صویبیم؟ بلطرده

بەرەنلمگان اوزون قویرقنیمو ؟ ئلله قارا صارقنیمو ؟

عالمه — اوزون قویرقنی صوی. قارا صارق بەرەنلی اول. بلطردە ایکی بەرەن کیترگان ایدی.

بیك تیمر — شولای ایتارسك.

کریم — سن حاجی چای اچوب بتکاچ اوزون قویرقلی صارقنی کوتوذن آلوب قایت ئلی .

حاجی — اورصك آتنەسینە برکون بیرام ایته

(بر آز تورغاچ باشینە بورکینی کییوب. بیل باوون قولی توتوب آچولانوب چغوب کیتە).

بیك تیمر — بو نیك، بو اورص برلن صاتاشا بیك اورص بولاسی کیلسە اورصقە یاللانسون.

عالمه — خدمتچینك سن آنی ! آلار نایومشیك کبك قیلانالر. کیچە مندن خاتونی یانینە بارورغە صوراغان ایدی. من کولتەگە قونا باراصغز بار دیوب یبارمگان ایدم. شوڭا آچولانغاندر .

کریم — کونی تونی اشلەگان کشینك قدرینی بلورگە کیرەك. اول مسکین هیچ توقتامی أشلی سز آنی اورص، نایومشیق دیب اورشاسز .

بیك تیمر — اشلیسی کیلمسە چقسون. خدمتچی بتکانمی !

کریم — سیکا مونە، توردە یاتقان کشیگە بر

توگل. ازلی باشلاساڭ یخشی خدمتچی تابلمی اول.
(ایشکدن مالای کره).

مالای — السلام علیکم.

بیك تیمر — وعلیکم السلام. آی یکت، مونه رحمت اوغلیمه. شولای کیرەك، سلام بیرورگه کیرەك.

مالای — بیك تیمر بابای، من سینی نعیم آبزی برلن قرآن اوقوغان ییرگه آشقه چاقرورغه کیلگان ایدم. جمعەدن صوڭ. قالماغز .(چغا باشلی).

عالمه — توقتا ئلی، توقتا. (عالمه شکر صاوتندن شکر آلوب) بار، خدیچه، شول شکرنی ایلتوب بیر. خدیچه ایلتوب بیره مالای قولینه یوما).

مالای — قالماغز، ایکیگزده بارغز. (چغوب کیته).

بیك تیمر — یارار بالام، الله نصیب ایتسه، رزقغه یازسه باروربز.

عالمه — کریم، قیارده توزلامغانبز ئلی. صارقنی سویغاچ اورصدن باروب قیار آلوب قایتور ایدڭ. بیسمەكلرنگڭ قرشاولری قاقشاغان. آلارنیڭ آلوب بار.

کریم — یارار آلایسه، طوری آتنیڭ داغالاتاسی ار. باروب قایتورمن.

نعیم — اوزگز روسنی سوگەسز؛ بربر اش

اشلی باشلاسه‌غز روسقه بارسز.

بیك تیمر — اورص دنیا ایچون یاراتلغان اول.

عالمه — ئیپو !

بیك تیمر — سین مونچه یاقغانمی؟

عالمه — یاقغان. کیلن، مونچه اوزغانلر بیت ؟

کیلن — (چارشاو ایچندن پوشلداب) اوزغان.

عالمه — صووی نیبی حاضردر ؟

کیلن — یوق ئلی، حاضر ایتام. (کوکای، کوکای! دیب کوکایچی کیلوب کره خدیچه یاولغنی بیتینه قابلاب چارشاو اچینه قاچا).

کوکایچی — کوکای بارمو صاتارغه ؟

عالمه — بو وقتك نیندای کوکای بولسون.

(کیلن ، خدیچه قومغانلر کوتاروب چغوب کیته‌لر).

کریم — نعمت، سن بوگون بیك ایرته چقغانسك.

کوکایچی — بوکون جمعه کون بیت. خلق اویك کوبروك جیوب بولماسمی دیم.

بیك تیمر — نعمت فائده ایتوب بولامی؛

کوکایچی — اوزیکا کوره ایتاسك ایندی.

عالمه — نعمت لیمونك بارمی؟

کوکایچی — بار، کیراکمی؟

عالمه — نیچه تین؛

کوکایچی — آلتی تین.

عالمه — قایه بیك یخشی سنغنه بیر ٹـلی.

(کوگایچی صایلاب بیره)

عالمه — آقچه‌م تگی اویده ایکان. (چغوب کیتوب آلتی تین آقچه آلوب کروب کوکایچیگه بیره. کوکایچی آقچه‌نی آلوب چغوب کیته).

کریم — نعیم‌نی من اوزاتورمن میکان ؟

بیك تیمر — حضرت مخدومنی‌ده شوشی کونلرده اوزاتام دیگان ایدی بولمسه برگه کیتارلر.

کریم — أتی ، اول مخدوملرگنی قالدر ایندی. بلطرده اول مخدوم برلن من یوداب بتدم. بلطر نعیملرنی اوزاتقانده سید آولینه محمد جان آبزیغه آت آشاترغه کردك ، آنڭ کورشیسنده آش ایکان. اول بزنی کوروب ، بونلر شاکردلر ایکان دیب آشقه چاقردی. بز باردق. آنده قوناقلر جیولغانلر آشاب بتکاچ تاغن بزنی آشقه چاقرا باشلادیلر. بز نعیم برلن صوگغه قالابز دیب بارمیبز ، کیتارگه کیراك دیدك. مخدوم بزنی ، مونده قونیق دیب یوداتوب بتردی. من راضی بولمادم. بز کیته باشلادق. مخدوم آرباغه منوب اوطرغان ییرندن توشوب بز کیتکاچ بزنڭ آرتدن قایتدی. ۋاقزالغه

باروب يتکانچوك ئلله نيلر موگغرداب باردی. اول شونلدی ئەرسز.

بيك تيمر — مخدوملر قدرلی بولا شول. نغيمنڭ رستم برلن برگه کيتەسی کيله تورغاندر ئلی.

نعيم — ميکا رستمدە مخدوملە کيراك توگل. بز آبزی برلن ايکاوگنه باروربز. (کريم بيل باوون باغلاب بورکون کيوب چغوب کيته کيلن برلن خديچه کيلوب کرەلر).

کيلن — (پشلدابقنه) أنی مونچەنی حاضرلدم.

عالمه — صووی ايندی يتارلکدر بيت؛

کيلن — يتارلك.

عالمه — سن، مونچه حاضردی. أيده باروب قايتيق.

بيك تيمر أيده، باريق. آندن جمعەدە يته باشلار.

(بيکتيمر سەکيدن توشوب عالمه برلن چغوب کيتەلر. نعيم آياقلرون صالندروب سەکيده اوتروب طورا. خديچه چغوب بارا کيلون چنايانى ياقلرنی ييوشترا).

نعيم — خديچه، سين قايده باراسڭ؛

خديچه — (ايشك توبنده طوروب) قارشی اويگه چغام.

نعیم — مینم کوا مکلرنی: مندر طشلرون تگوب بترد کمی ؟

خدیچه — بتردم. سین میکا بر بوله کن آلغازاڭ یوق.

نعیم — نرسه آلیم صوکڭ ؟

خدیچه — نرسه بولسون. صابون، کرشه ن، یاولق، تلاساڭ نی!

کیلن — خدیچه نیك اول چاقلی ماتورلاناسڭ. کیاوگه باراسڭ کیله می ئلله ؟

خدیچه — بارورمنده شول. نیشلرسڭ ؟

کیلن — (کولوب) مین سینی نیشلیم، یوق بولایغنه ایتام.

نعیم — بز خدیچه نی نعمت جانغه بیره بز ایندی.

خدیچه — چوقنمه ! (ایشکنی یابوب چغوب کیته).

نعیم — یه، سوز دیگن ایندی. (کوله).

کیلن — نیك سوز بولماسون. قزلرنڭ یاراتوب ایتکان سوزلری اول. (رستم کیلوب کره کیلن چارشاو اچینه قاچا).

نعیم — (اورنندن طوروب) أیلکز، رستم افندی. رحیم ایتکز. (کورشه لر).

رستم — نیحال، نعیم افندی. نیلر بار؟ (کیلن آلیابقچینی کوتاروب یاشرنوب چغوب کیته).

نعیم — رستم افندی، من سزنی جمعه دن صوڭ کیلورسز دیب اویلاغان ایدم.

رستم - جمعه دن صوڭ منم وقتم یوق. چونکه بزگه بوگون آندر ییفقه دن دوقترلر کیلمکچیلر. سز ایرته گه قزانغه کیته سز بیت. منم قزانغه یباره سی خطم بار، شونڭ ایچون کیلدم.

نعیم — نیك، سزده ایرته گه کیتمکچی ایدڭز بیت، سز ایرته گه کیتمیسزمنی ایندی؟

رستم — یوق مین بر آتنه سز کیته آلمیم ئلی. (رستم کسه سندن خط چغاروب بیره). مونه شوشی خطنی رحیم ایتوب گلثم گه تابشرغز. بارغاچڭ بیرسه گز بیك یخشی بولور ایدی.

نعیم — البته بیرورمن. گلثم توتاش شول ایسکی فاتیرنده تورا تورغاندر بیت.

رستم — شونڭ. تاغن، نعیم، نیلر بار؟ سز دورتنچی قلاصغه باراسز ایندی. أتیکز اشقولڭ اوقوغانکزنی همان بلمیمی؟

نعیم — بلمی بولورغه کیره ك. شولای بولسه ده سیزنه تورغاندر آخری. جونکه ایلانگان صایون اورص دیب آتی (کولشه ار). بلسه اش نچارلانه ایندی. اول چاقده برتینڭ آقچه یبارماس.

رستم — بیلگلی ، بلمگانی یخشی .

نعیم — اول بله آلماز ایدی . تیاك تنگی مخدومدن گنه قورقام. اول ایتماسه ، باشقه کشی آرقلی بله آلمی ایندی اول .

رستم — تاتار شاکردی بیگراکن ناچار صولث، برسن برسی کونلاب یوداب چغالر.

نعیم — سویلامه گز ایندی .

رستم — خیر ، شولای بولمی حالیده یوق . صدقه ایله تربیه لنورگه حاضرلنگان برکشی، نیچك بولسون صولث . نعیم ، سز نیچك بویلن مدرسه ده توروب اوقیسزمی، ئلله بولمه گه چقمقچی بولاسزمی؟

نعیم — مدرسه افراط درجه ده طویدردی ایندی. اگر آزغنه ممکنلك بواسه بولمه گه چغار ایدم.

رستم — مدرسه نث بر فائده سی بار . تاتار مدرسه سی اوقوچیلر اوچون بوش بر فاتیر اول .

نعیم — مدرسه ده ، اوقوچیلرغنه توگل تلاسه کم طورا آلا: آقصاق، صوقر ، اشدن چقغان ملالر بارسیده مدرسه ده یاتالر .

رستم — شاکردلر اوزلریده شونادن آرتق توگل ایندی، چونکه آنلر اوزلرینده شول اشدن چقغان ملالر بولورغه حاضرلنه لر ایچ. تاتارنث مدرسه ،

روسلرنلث اوّلگی زمانه‌ده‌گی ماناستیرلری کبك.
اوّل زمانه‌ده ماناستیرلرده‌ده شول بزنلث مدرسه‌لرده‌گی
کبك باش أیلاندره، می چریته تورغان نرسه‌لر
اوقوغانلر. باربلگانلری دین‌گنه بولغان. مناسترلرنکده،
شول بزنلث مدرسه‌ارنکی کبك. تلمسه کمگه ایشکلری
آچق بولغان.

نعیم — (کولوب) شاکردلر ماناغلرمی؟

رستم — البته ماناغلر. لکن شاکردلرنلث کوبسی
حاضر اوزلریده اوزلرینلث ماناخ بولوب یاتقانلرون
بلمیلر ایندی. حاضر آگای شاکردلر، شول سزنلث
کبك مدرسه‌نی فاتیر ایتوبکنه قایسی‌سی روسچه اوقی
قایسی‌سی باشقه بر اش اشلی. اش تابا آلمغانی
مدرسه‌ده فاتیر بوش بولغانلقدن یاتا. حضرتلر البته
بوگا برده قارشی کیلمیلر، چونکه آلارغه، مینم
مدرسه‌مده شول چاقلی شاکرد بار، بو چاقلی
شاکرد بار، دیب کشی آلدارغه بولسه، شول یته

نعیم — بیك درست، رستم افندی. لکن بزنلث
حضرة باشقه ملالر کبك اوق فانا تیك توگل ها
مین طورا طورغان مدرسه‌ده شاکردن باشقه کشی
طورمی.

رستم — نیك، اوزگز بیت حضرة مینم اورچا

وقوومنی یاراتمی دیوب سویله‌گان ایدگز.

نعیم — شولای شول. مین شقواغه کرەم دیوب خصت صوراغانك رضالغم یوق دیوب ماتاشقان ایدی، کن آزاقغه تابا بر سوزده ایتمی باشلادی.

رستم آنسی شولای. اوچنچی یل مدرسه‌سندن اکردارنی قووب چغارغان ایدی بیت. نیچك ایتوب لطر سزگه اول مدرسه‌سینده طوروغه رخصت ردی صوك؟

نعیم (یلمایوب) نیك بیرماسون. بولطر قازانغه گاچك توب توغری آنارغه باردم. باردمده قولون وب کورشدم، صدقه بیردم، مدرسه‌سینك طوروغه صت صورادم هم رخصت بیردی. صوکره آنك درسلرینه را باشلاغاچ شقولك اوقویمه‌ده بر سوزده ایتمه‌دی.

رستم — سز اوزگزده اشلرنی حضرتلردن کیم تمیسز.

نعیم — (یلمایوب کولوب) آلای ایتمی بولای ی بیت، رستم افندی. بولطر بولمه‌ده تروولق یوق ایدی. بویل شکسز بولمه‌گه چغام ایندی.

ن الدین کره)

عین الدین — السلام علیکم.

نعیم — وعلیکم السلام.

عين‌الدين — رستم، سينده مونك‌منی؟ ايسانمو.

رستم — بيك هه‌يبت، اوزك نيچك، عين‌الدين آبزی؟ تاغن نيشلاب ياتاسك، عين‌الدين آبزی؟

عين‌الدين — نيشلاب ياتاسك. آت‌يوق جيگارگه، صييريوق صاوارغه، آشلق يوق ساچارگه. اش بتكان! تيك ياتام شولای.

رستم — صوك بالتا أشی نيشلی، عين‌الدين آبزی؟

عين‌الدين — ئلی بالتا يوق. مونه مونده بالتا صورارغه كرگان ايدمده، كريم اويده يوق ايكان. نعيم سن بلمی تورغانسكدر ايندی؟

نعيم — يوق شول من بلميم؛ نيك كريم آبزی اويده ايچ.

عين‌الدين — اول اويده يوق شول. سزنك يانك بر آز، اوطريم ئلی. (ايشك توبينه چوگه‌لی).

عين‌الدين — يه، سز بله تورغاندرسز ايندی؟ دوما نيشلی؟

رستم — بز مونده عزيته اوقوغانبز يوق. صوك سين برەر نرسه ايشتمادكمی، عين الدين آبزی؟

عين‌الدين — (كولوب) سنز بلمگاچ، بزقايدن بله‌بز ايندی آنی. آلايده بولسه ميكا براو أيتدی. اول بيك بله تورغان كشی ايندی. حاضرگی دومانی

قووب، اون ایکی پادشاه برگه جیولوب حکم توزومکچی بولالر ایمش. (رستم برلن نعیم کوله لر)

رستم — بولسه‌ده بولور شول.

عین الدین — (کوله) میندہ بتونلای یامان توگل. آزراق بلام بیت!

رستم — سن اوزنگ اورصچه‌ده یخشی‌سویلاشه‌سنگ عین الدین آبزی. قایدن اویره‌ندنگ؟

عین الدین — نیك، سین. مینم اورنبورغده طورغانمنی بلمیسنگ‌منی ئلی؟ من آنده دورت یل کومچ پشروب طوردم بیت.

نعیم — أیتام سین عین‌الدین آبزی بیك یخشی اورصچه سویلاشه‌سنگ.

عین الدین — من نچارراق اورصلرنگ آوزلرینی قابلاشدرغالاغانم بار، یه، سز ایکگزده اوچونیلر ایندی: برگز مسلمانچه، ایکنچیگز اورصچه اوقوغانسز، من سزدن برنرسه صورامقچی بولام. أیته‌آلورسزمو؟

رستم — یه، ایتوب قارا.

عین الدین — بزنگ توب بابایلر قایدن چقغانلر؟ بیتکز میکا.

رستم — آنی عین الدین، آبزی، بز توگل حضرتلرده بلمیلر.

عين الدين دیسبیتلنی حضرتلر بلمیلر . آلار
ایستوریا اوقومغانلر بیت ! سزنك بار كبك
اوقوغانکزده شول ایستوریاغنه. سز بلورگه تیوش

نعيم -- یوق بلمیبز.

عين الدين -- (كولوب) شول ، شول . مون
آلایسه من سزگه‌أیتیم: بزنك توب‌بابایلر، ناستایاشچی
سمبیر غوبرناسندن چقغانلر . (رستم برلن نعیم کوله‌لر)
میکا کیتارگه‌ده وقت ایندی . جمعه‌ده یتـ
تورغاندر ایندی سزنك بلن سویله‌شوب جمعه‌دند
قالرسك (چغوب کیتکانده کرو أیلانوب) رستم ، قای
بر آفیسر بارماغی بیرعلی! (رستم بیرد . عین الدین
چغوب کیته).

رستم -- بو مسكين هر بر نرسه‌نی بلاسی کیلو
تورغان ، اوقی آلمی قالغان بر موژیق ایندی. یاپون
صوغشی وقتنده ، یاپون نیشلی دیب مینی یوداتوب
چغارا تورغان ایدی.

نعيم - - بیك هه‌یبتکنه سویلاشوب تورغانده قایدن
عین‌الدین کیلوب کردی .

رستم -- قزانده سویله‌شه، سویله‌شه یوداب‌بتاربر
ئلمی . (ساعتینه قاراب : أمیکا کیتارگه‌ده وقت ایکان ایندی
، رستم، ایسانمو؟

رستم — بیك یاخشی ئلی. اوزنگ ایسانمو، آبصطای؟

عالمه — الله‌غه شکر. نعیم، نیك قوناقنی تگی اویگه آلوب چقمیسنگ؟

رستم — باری بر توگلمنی. مونده‌دا بیك یاخشی بیت.

عالمه — رستم، سین بیك پراستویسنگ. مین سینی شوننگ اوچون یاراتام.

رستم — مین کیتیم ایندی.

نعیم — اولطرگز ئلی بر آز.

رستم — یوق، قایتیم ایندی. خوشگز نعیم، زنهار خطنی بیره کورگز ایندی.

نعیم — بارغاچوق بیرورمن. بیرم بارغاچوق بیرم.

رستم — خوش سلامت بولغز آبصطای!

عالمه — رستم، نیك اوترمادنگ. اوترورایدونگ.

رستم‌نی نعیم اوزاتا چغاه أیلانوب کره).

عالمه — یه، کیتدی، بیك یخشی ایتدی.

نعیم — أتی جمعه‌غه کیتدیمی؟

عالمه — کیتدی. سیگاده وقت، نعیم. من یوری سویلاشکاننی طکلاب طوردم. شول رستم کیلسه لنگ، بیتنگ شادلانوب کیته ... بز توکن ... بلاشو ...

نعیم — سیگا طهارة آلورغه کیره‌ك. (چغوب کیته).

عالمه — شول، شول. من سویلی باشلاغاچ قاچاسك. (عالمه تره‌زه‌گه باروب، ترزه‌نی آچوب) بو ایکمك والچقلری مونده نیشلاب بیك کوب! (طاوقلر چاقرا) تی تی تی... چبی چبی چبی... اورس تاوشی ایله تره‌زه‌دن «صماوار توزاتورگه بارمو؟!» دیگان طاوش ایشتله.

پرده توشا.

ایکنچی پرده.

شاقتیغنه ضور اوچ ته‌ره‌زه‌لی بر بولمه کورنه. ایکی ته‌ره‌زه آراسنده یازو اوستالی، اوسته‌ل اوستونده کتابلر غزیتلر هم باشقه نرسه‌لر کورنه. ایکی استینه قریونده ایکی تیمر قراوات، اوچونچی ته‌ره‌زه قریونده کچکنه‌گنه آش اوستالی، ایشوك قریونده قامود هم ایشوك توبنده قارزینالر هم چمادان کورنه. رستم یازوب اوترا. بر آزدن اسماعیل کره.

رستم — (ایلانوب قاراب) نیحال، قایده ایدك؟

اسماعیل — امیرفلرده. نیشلاب اولتراسك؟

رستم — آولغه خطلر یازاسم بار ایدی، شولارنی یازام.

اسماعیل — مین سبقلرنیده برده اوقومغان.

رستم — (یازا یازا.) مینمک اوقوغانم یوق.

اسماعیل — (کرواتقه یاتا) رستم، سین چای أچدکمی ؟

رستم — أچدم. سین اوزاق قایتمغاچ مین سینی بربر ییرده چای اچکاندر دیب اویلادم.

اسماعیل — امیرفلرگه بارساك، چای أچرمی یبارمیلر ایندی.

رستم — (توروب، ایمنه یوری، یوری) تاغن امیرفلرده نی بار ؟

اسماعیل — نی بولسون. همان شول اویلانو طوغریسنک سویلانو: مینیک اویلاندردیلر، سینیده اویلاندردیلر. مسکاوده قالمادی، پیتربورغک قالمادی. ئلله نیندای خبرلر بلهلر. بو چاقلی „ میشچانلر " دنیادهده یوقدر.

رستم — (کولوب) آنک تاغن تگی آبرازوڤنی شاکردلرده کوبدر ؟

اسماعیل — آلار خراب ایندی. قایسی غالستوقدن، قایسی قارا کولمکدن. برسی سویلی، ایکنچیسی جرلی،

اوچنچیسی تاتارنی سوگه، قایسی چنایاق یووا، قایسی صماور قویا. کریمه، آلار بوگلگان صایون ایرایوب کیته. بارشنالر آرتندن اوخاژیؤات ایته‌لر ایمش!

رستم — (کولوب) صماور قویوبه‌ی؟.

اسماعیل — (کولوب) ئیبو.

رستم — تگی گیمنازیستلری نیشلی؟

اسماعیل — اول شب کشی‌ایندی. آنی شاکردلر ماقتیلر؛ اول تیلی دیگان صایون تیگانه بوبی سیکره. تگی اوچنچی کون برگه. کیلگان نعیمك آنك اولترا.

رستم — اولك صماور قویوب یوری‌می؟

اسماعیل — صماور قویماسه‌ده، شول صماور قویغان کبك ایندی. آکاردن بارسیك کوله‌لر. سوکسه‌لرده آچولانمی، صوقسه‌لرده آچولانمی؛ اوزیك شونك برگه کوله.

رستم — شاکرد، نیچك بولسه‌ده شاکرد بولا ایکان اول. شاکردنك قایوسی آیاق آستنك‌غی اولطراق بولوب یورتی؛ قایسی بایلر تاریلکاسنی یالی؛ ته‌نك صاتا، جاننك صاتا. شاکردنك اورصچه اوقوغانی‌نیك، اورصچه اوقومغانی‌نی. خیر، شولای بولمی حالی‌ده یوق.

اسماعیل — قباحت! ایندی.

رستم — شول نعیم‌گه نیچه مرتبه نیک سین شول چاقلی کشیلـکگنی یوغالتقانچه، توبانچیلـکلی‌سك دیب ایتـکانم بـار اول، منم شول سوزلریمه هر وقت کولوبکنه جواب بیره.

اسماعیل — آنسیك مونسی، ایرته‌گه چای أچارگه آقچه یوق ئلی؛ تماکیك بتکان.

رستم — بوگون میکا گلثم کیلماکچی ایدی. مین آکاردن بش تنکه آقچه صوراب تورغان ایدم. ـکه کیترور.

اسماعیل — کیترسه یار ار ایدی. (گلثم کیلوب کره. اسماعیل کراڤاتدن تورا. کورشه‌لر).

گلثم — (استولغه اولتروب) نیشلاب تورا ایدگز؟ (کولوب). اسماعیل سزنی همان کراڤاتده کورەم آبلوموف شکللی گلـگنه قراواتدا یاتاسز ایکان.

اسماعیل — مین سزکیلـگانك آورو بولام. (کولشه‌لر).

رستم — گلثم، آقچه کیتردگزمی؟

گلثم — کیتردم. (چغاروب بیره).

اسماعیل — ئلی، گلثم توتاش، سز آقچه کیترمسه‌گز اشلر بیك نچار ایدی تماکیده، چایده، شکرده بتکان ایدی. حاضر، کیتدی قتلق تاغن بر

آتنه‌غه . مین چغوب حاضر تماکی آلوب کریم ئلی.
(چغوب کیته) .

رستم — گلثم بو آقچه‌نی اوقتقان اوچون آلغانسزدر؟

گلثم — یوق کاته‌گه آقچه کیلدی، آناردن آلوب طوردم .

رستم — نیك اوقتقان اوچون هامان آلمیسز؟ ئلی هامان آقچه صورارغه قیونسوناسزمنی؟

گلثم (کولومسراب) چنده، رستم، شولاردن آقچه صورارغه بیك قیون شول . نیچه مرتبه بوگون صوریم ایندی دیوب بارسامدا همان صورامی قایتام.

رستم — سز، گلثم، بیك قزق ایکانسز. سز بولای بولساغز آچدن اوله‌رسز؛ خیر، آچوقلانغز یوق شول ئلی!

گلثم — بیلگلی، آشاریگه بولماسه صورار ایدوك .

رستم — صوك، آشارغزغه بولسه‌ده اول آقچه سزگه کرك ایچ کرك بولماسه اوقتوبدا ماناشماس ایدوگز بیت .

گلثم — بیلگلی. نیچككنه سزگه ایتیم ایندی، رستم، نی اوچوندر، میکه آقچه بیروگز ئلی دیوب صورارغه تلم بارمی شول .

رستم — سز گلثم کوکدن توشکان کبك سویله‌شه‌سز: سزگه اول آقچه کرك، شونك ایچون سز آنك قزارون اوقتاسز سز آناردن اوقتقان ایچون آقچه صوریسز بیت، سز آناردن اش حقکزنی صوریسز. نیك اوزگزنك اش حقکزنی صورارغه اویالاسز؟ سز آناردن صدقه صوراساغز اویالر ایدوگز، خوراق بولور ایدی.

گلثم — نیك اویالییم، اویالمیم. رستم، سزمینی آڭلامیسز!

رستم — مین سزنی بیك یاخشی آڭلیم، حتی آقچه صورارغه عارلنوگز ایچون، مین سزنی تاغونك یاراتام! دروسینگنه ایتکانك، توگل سزنی، هر بر کشینی آقچه‌لی‌لرنك آقچه برله صاتوب آلولرینه خورلانسامدا، یورا گم یانسه‌ده، حاضرگی طورموشنك کشیگه عمر ایته‌ر ایچون یالچی بولودن باشقه یول یوقلوغون بلگانلگمدن، سزنك شولای بولوگزنی یوتنلی اوخشاتوب بتمیم.

گلثم — رستم، توقتاغز ایندی زنهار بوتوغریك سویله‌شمیوك.

رستم — حاضرگی طورموشنده، گلثم، هرنرسه باۋار، هرنرسه صاتلوق! مونه سزنی صاتوب آلغانلر

بیت ، مینیده صاتوب آلاچاقلر . میلیونلر کوچلرین صاتوب قانلرین توگه‌لر، آچدان اوله‌لر؛ مکلر آلارنك کوچلریندن بایوب آقچه جیالر، راحت کوره‌لر. حاضرگی طورموش، شول چاقلی قباحت بر طورموش، گلشم ، مین سزگه ایك قیمتـلی حسکزنی باســارغه قوشارغه مجبورمون. کشیگه بو اشنی اشلو خورلق بیت گلشم ! !

گلشم — (رستمنـك قولندن تو‌توب) رستم ، بو سوزلر مینم یوراگمنی آشیلر ! زنهار دیمون باشقه نرسه سویلیوك .

رستم — (بر آز تروب) گلشم ، قزلری نیچك اوقیلر صولك ؟

گلشم — برسی بیك یـخشی اوقی ؛ ایکـنچیسی نرسه‌گنه ایتسا کده کوله . (نعیم کروب بر گلوب' بوگلوب گلشم هم رستم برلن کورشه) .

رستم — نعیم، نیچك اول چاقلی بوگلوب توشه‌سز ؟ من بارشنا توگل ایچ . (گلشم نعیم کوله‌لر) . خیر سز کشی آراسینه کرگان کشی ایندی . حاضرده سز آبرازوۋننی کشیلر یانندن کیله تورغانسزدر ئلی .

نعیم — البته ، امیرف‌لردن کیله‌م . نیك آلار آبرازوۋننی توگلمنی؟

رستم ـ شب أیندی آلار!

گلشم — رستم ، اول بزنـڭ تاتار قزلری بیك قزق ایکان.

رستم — یه . سویلاگز ئلی ، سویلاگز ، بزنڭ تاتار قزی اول حور قزی کبك بیت . حل، تونلر کییه‌ده یدی بولمه ایچنده تیك یاتا. آلارنی اوجماحڭغنه کورمسه‌ك ، بو دنیاده کوره‌ده آلمازسڭ. مونه بزده سزگه بر قزق سویلیك، نعیم، نیچك ئلی‌تگی بزنڭ آولده‌غی بی بی قارچق قزلرنی ماقتی؟

نعیم — (گلشمگه قاراب) مونه ، گلشم تونتاش، میکا قز دیملاوچی بر قارچق ، نیچك ایتوب دیمی: اویلان ایندی ، نعیم ، اویلان ، اگر اول قزنڭ ماتوراغینی کورساڭ ، قویغان قورغاشنر کبك . نیك لام، میم، دیب بر آوز سوز أیتسون. دیب ماقتی. (کولشه‌لر).

گلشم — (کولوب) درستنده قویغان قورغاشین کبك شول . (اسماعیل کره).

اسماعیل — نیچال، نعیم؛ اوبشستڤادن مونده کیلدگز منی؟ . (نعیم کوله).

گلشم — برکوننی مینی تگی مین اوقوتا تورغان بای قزلری، بز بوگون قزلرنی چایگه جیابز، سزده

کیلگنز، دیب چاقردیلر. مین باردم، چونکه برده
بزنڭ تاتار قزلرینڭ برگه جیولشوب اولترغانلرینی
کورگانم یوق ایدی. بارسام، زال طولی قز؛
آرالرنده یاشراك خاتونلرده بار، بیك زور اوستال
تیره‌سینه تزلشوب اولترغانلر؛ نیك برسینه برسی
بر آوز سوز أیتسونلر. شول تگی قارچق أیتمشلی
قویغان قورغاشنلر کبك اولترالر. خاتونلرغنه آزراق
سویلاشکالی‌لر. قایسی بر قزلرده اوز آرا پشلداشوب
کولشه‌لر. آشامیلرده، اچمیلرده ماتورلانوب
اوترالر ایمش!

رستم — بارمقلری برلن تورتوب کورساتوب
سزدن کولمدیلرمی؟

گلشم — (کولوب) آنسی بولمادی.

اسماعیل — بیتلرینه کرشان سورتکانلرمی؟

گلشم — سورتکانلر. اول یاق شب ایندی. سورمه
تارتو، اینلك سورتو کیراکمی، آلاربارسیده قالماغان.

اسماعیل — آلار، نی‌توسلی بولالرصوڭ اوزلری؟

گلشم — (کولوب) سز برده کورمگان کبك
صوریسز. اورامده بولسه‌ده کورگانگز باردرایچ؟

اسماعیل — آلارنی نیچك اورامده کوراسڭ؟
آلار اورامده یورگانده چاپانغه اورالوب بورچاق
چومه‌له‌سی شیکللی یوریلر ایچ.

نعیم — حاضر ایندی قزلر چاپان یابنمیلر بیت .

رستم — چاپان یابنسه‌ده، یابنماسه‌ده بزنڭ تاتار قزینی کورورگه ممکن توگل . اول چاقلی بویانغاچ آلارنڭ اوز توسلرینی نیچك کوره‌سڭ آلارنی بز توگل، کیاوگه چقغاچ کیاولریده کوره آلمی تورغانلردر ئلی . (اسکندر کره) .

رستم — نیچال اسکندر ؟ (کورشه‌لر) .

اسکندر — نیك بولای بیك جیولشقانسز ؟ ئلله ملت صاتاسزمی ؟

رستم — صاتام آل ! پوتی برتین .

اسکندر — آنی آلورغه توگل آشارغه‌ده آقچه‌م یوق ئلی . رستم، تماکڭ بارمو ؟ قایه، بیر ئلی بر پاپه‌روص .

رستم — آنه، شونلی اوستال اوستنلدر . (اسکندر طوتروب آلا) .

اسکندر — (کواوب) یه، ملتنی ترقی‌ایتدره‌بزمی ؟

رستم — ملتنی ترقی ایتدرورگه چای یوق بیت .

اسکندر — (کولوب) چایدن باشقه ملت ترقی ایتمیمنی ؟

رستم — ملتنی ترقی ایتدرورگه قوری چایگنه‌ده یتمی . په‌ره‌مچلی چای کیره‌ك . (کوله‌لر) .

نعیم — (کولوب) پەرەمچ آرتنڭ ملت ترقی ایتەمی؟

رستم — شونڭ ایندی اول، ملتنڭ ترقی ایتکان ییری!

نعیم — چنڭ، رستم افندی، تاتار ملتی قایچان ترقی ایتار ایکان؟

رستم — تاتار بتکاچ.

اسماعیل — مسلمان دیگز. نیندی تاتار اول؟

نعیم — یوق، مین چنلاب سویلەشەم.

رستم — میندە چنلاب سویلەشەم.

نعیم — یوق کولوب سویلەشەسزلە.

رستم -- (کولوب) صوڭ سز، نعیم افندی، نیچك اویلیسز؟ ملت ترقی ایتەمی؟

نعیم — مینمچە البتە ایتە. مونە غزیتەلر چقدی. مدرسەلردە بر آز توزالوب بارالر. شاکردلر حساب جغرافیە، هندسە اوقی باشلادیلر.

رستم — شب ایندی! حسابدن تسبیح تویمەلرون صانی بلەلر؛ جغرافیەدن قاف طاون بلەلر؛ تاریخدن یوسف علیە السلام برلن نمرودنی علیە اللعنەنی بلەلر. آنڭ اوستینە، یتمسە کاسماغرافیەدندە بیك شبلردی! (کولشەلر).

اسماعیل — رستم، آندن نرسەنی بلەلر؟

رستم — کاسماغرافیه‌دن روسلر حتی یورویب یمرده بلمی تورغان نرسه‌لرنی بله‌لردی.

اسکندر — بزنڭ تاتاردن بولور.

گلثم — (کولوب) یه. رستم اینگز ایندی.

رستم — نیچك ایتوب بر کشیده بلمی تورغان بر نرسه طوغریسنده ایتیم صوڭ؟ صراط کوپری! اول بیت. نیچه‌مه مڭ یللق یول دیلر. آنی بلور ایچون نیچه‌مه مڭ یل دنیاده طوروغه کیراك ایچ. (کولشه‌لر).

اسماعیل — صلواة کوپرنده بله تورغانلردر ئلی. (کواوشه‌لر).

گلثم — (کولوب) تاتارلر بله‌لر دیسز ایچ.

رستم — مسلمان بولغاچ نیك بلمه‌سونلر.

گلثم — (بر آز طروب) مگا قایتورغه‌ده وقت ایندی.

رستم — نیك اوطرمیسز؟ برگه قایتورسز. اسکندر اوزاتور.

گلثم — یوق، قایتام ایندی. چونکه سبقلرمنی‌ده برده اوقومغان. ایرته‌گه حاضرلیسی سبقلرده بیك کوب.

اسماعیل — گلثم توتاش، من سزنی اوزاتوب قویارمن.

گلثم — ایرونمه‌سه‌گز أیلی گز. رستم، ایرته‌گه

تیاترغه بارمیسزمی ؟

رستم — اسماعیل، بارابزمی ؟

اسماعیل — آقچه بار بیت، باریق .

رستم — اسکندر، سینده باراسکمی ؟

اسکندر — تیاترغه بارورغه توگل ئلی، آشارغه‌ده آقچه یوق .

گلثم — سز میکا ایرته‌گه کیلگز آلایسه .

رستم — ساعت نیچه‌ده ؟

گلثم — اسپیکتاکل سکزده باشلانه شیکللی .

رستم — بز سزگه ایرته‌گه سکزنچی یارطیلرده باروربز آلایسه .

گلثم — یوق، سز ساعت آلتیڭ کیلگز، میڭ چای اچاربزده تیاترغه کیته‌ربز .

رستم — اسکندر، یاریمی شولای ؟

اسکندر — مینم برتین آقچه‌م یوق ،

رستم — میڭ آقچه بار .

اسکندر — یارار آلایسه. (گلثم کورشوب اسماعیل برلن چغوب کیته) .

اسکندر — نعیم، سزنڭ آقچه یاغی نیچك ؟

نعیم — البته بیك شب توگل . (رستم چغا)

اسکندر — آولدن یباره تورغانلردر بیت ؟

نعیم — ئلی اوتوز صوم آلغان ایدم.

اسکندر — سز ئلی بولمه‌ده توراسزمی؟

نعیم — من بویل کیلگاچ بولمه‌ده تورا باشلادم. مدرسه‌ده افراط نچار بیت. (کواوب) یتار ایندی اون‌بیش یلغه یقین مدرسه‌ده توردم. حاضر مدرسه‌ده یوئلی شاکرد قالمادی ایندی.

اسکندر — حاضر مدرسه‌لرده مخدوملرگنه اوقی تورغانلردر ایندی.

نعیم — شولای شول البته فقیرراك شاکردلرده تورالر توروون، لکن آلارده بر نرسه‌ده اوقومیلر.

اسکندر — بر ایکی یل ایچنده مدرسه‌لر نیچك اوزگاردیلر. ئلگاری بای بالالرینه، ملا بالالرینه، قسقه‌سی بتون تاتارنڭ بالالری اوقیلر ایدی. حاضر ایندی مخدوملرگه‌گنه قالوب بارا.

نعیم — شولای شول. حاضر شاکردلر اورصچه اوقرغه بیك طروشالر.

اسکندر — آلار حاضر کوبمو اوقی آلالر ایندی! اون بشه‌ر، یکرمیشه‌ر یل صاصی مدرسه‌لرده یاتوب اوقوب دیمیم-یاتوب، نیچك ایتوب اوقی آلسونلر؟!

نعیم — شولای شول، اسکندر افندی؛ بر آز یازا صزا بلمه‌بزمی دیوب اوقیلر ایندی. (کوله)

اسکندر — یازا صزا بلودن آرتمیلردا شول. مونه سز، نعیم افندی، اورصچه اوقوب یاخشی ایتدوگز.

نعیم — البته، لکن مینم اورصچه بلوومده بیك آز شول.

اسکندر — نیچك بولسه‌ده شقولانی بترەسز بیت.

نعیم — آنسی شولای ایندی.

اسکندر — تاتار شاکردلرینك حالی بیگراکده قزغانچ صوك! آدم بالالاسی کشی بولرمون، علم آلرمون دیوب اوقرغه کره. اوقوب دنیادا ترورلوق هنر آلوب کشی بولوب چغا. بزنك بیچارا تاتار شاکردلری نیچه‌شه‌ر یل مدرسه‌لرده یاتوب هیچ‌نرسه‌گه وبرکمگه کرکمه‌گان نرسه‌لر برله باشلرون واتوب صدقه‌چی بولودن باشقه نرسه‌گه یارامایـنچه کشیلکلرون یوغالتوب چغالر.

نعیم — بیك دروس شول، اسکندر افندی.

اسکندر — تاتار شاکردلرن رستم اوجماح قوشلری دیوب آتی هم بیك دروس.

نعیم — (کولوب) رستم‌افندی بیگراك اوسال‌تللی. قایان تابقان اول سوزنی.

اسکندر — دروسینك اوجماح قوشلری شول. بزنك مدرسه‌لر شاکردلرنی تگی دنیادا ترور ایچونگنه

حضرلیلر بیت. تگی دنیادا طورور ایچون حضرلنگان شاکردلر اوقوب بتوەلردە، اوزلری بو دنیا برلە گنە تورا آلماغاچ بو دنیا برلە تورا تورغان خلقنیدا تگی دنیاغە تارتالر.

نعیم — سزدە، اسکندر افندی، شاکردلرنی قزغاناسز ایکان.

اسکندر — آلارنی قزغانوب نی اشلیسلک ایندی. کوبمو قزغانساڭ مدرسەدە عمرلرین „یاتوب" اوتکارگانلر؛ قزغانچ بر کشیلر بولوب قالاچاقلر.

نعیم — مین اشقول بترویمە بیك شادلانام، ایچماسام دنیادا تروروغە بر هنرم بولاچاق.

اسکندر — شولای شول. سز حاضر اوچیتل بولاساعز ژالونیا آلوب کون کورورلك آقچەعز بولاغانلقدن ملالر شیکللی بر کمگەدە قل بولماینچە، حر بر کشی بولوب، اویلاغانغزنی بر کمدنك قورقماینچە طوغری أیتوب خلقغە خدمت ایتارلك بر کشی بولا آلاسز (رستم کرە).

رستم — نی طوغریسندە سویلیسز؟

اسکندر — همان ملت قایغرتابز. ئلی مدرسەلر طوغریسندە سویلاشدك.

رستم — مدرسەلر نیشلەگان‌دی؟

اسکندر — (کوله) نیشلاسون، اورنلرنده تورالر.

رستم — مین تاغن ترك که کیتکانلرمی ئلله دیب تورام.

اسکندر — مینمچه مدرسه‌لر ترك گه کیتمگانلر. ترکدن قایتالر، یعنی ترکدن معلملر قایتوب مدرسه‌لرنی ترتیب‌که صالالر. (کوله).

رستم — یوق مینمچه مدرسه‌لر ترك گه کیتکانلر. ترکدن معلملر قایتوب مدرسه‌لرده ترك تلنده فنلر اوقوتوب روسلرنڭ کوزلرینه توز سیبوب تاتارلرنی ترك گه آلوب چغارغه طرشه‌لر. قسقه‌سی ایلاك برلن صو تاشیلر. لکن قارا دیڭگز بیك‌تیران‌دی. آنی ایلاك برلن‌گنه تاشوب بترورگه ممکن توگل‌دی. قارا دیڭگزنی تاشوب بترمایںچه تاتارلر ترك گه چغا آلماسلر بیت چونکه پاراخودلری یوق. حاجیلرنی تاشی تورغان پاراخودلرغه‌غنه صیماسلر بیت. خیر، بزنڭ تاتاردن بولورده. تاتار بارده خطر بار،دی.

نعیم — (کولوب) سز رستم افندی طلسم برلن‌ده سویله‌شه بله‌سز ایکان.

رستم — نجوم علمی اوقوسه‌غز سزده بلورسز. سز مدرسه‌ده یاتسه‌غزده نجوم علمنی بلمی چقغانسز.

اسکندر — اول نیندی علملك تاغن، رستم؟

رستم — مین آنی قایدن بلیم.

اسکندر — صوڭ قایدن ایشتدڭ آنی ؟

رستم — مین تاتار ایچ. بزنڭ تاتارده شوندی « خیتری » عملر بار ایندی. آنی حاجیلر بلسه‌لر بله تورغانلردر چونکه نجوم علمنی طاو تیشگنن برگنه خرما یمشی آشاب اویره‌نه‌لردی بیت. (کولشه‌لر).

اسکندر — اسماعیل تیزراك قایتسه یارار ایدی. قایتورغه کیره‌ك ایدی.

رستم — حاضر قایتور ایندی.

نعیم — میڭاده قایتورغه وقت ایندی.

اسماعیل — (کره کره) بله‌سزمی نرسه کوردم؛ قویغان قورغاشنلرنی کوردم. آلارنی گلثم، برده سویله‌شمیلر دیب سویله گان ایدی. سویله‌شه‌لر ایچ. شونن ئلل نیلر موگغرداب بارالر ایدی. برسی تاغن میڭا ئلله نرسه قچقروبن قالدی.

رستم — سین آلارنڭ کوزلرینه طوغری قاراغاندرسڭ ؟

اسماعیل — بولار نی توسلی بولالر ایکان دیب یوری توباب قاراغان ایدم.

نعیم — مین قایتیم ایندی.

اسماعیل — نیك اوترمیسز، اوترغز ئلی.

حکیم — وقت ایندی.

اسماعیل — سز باریشنالر آرتندن اوحاژیڤوات ایتورگه گنه یاراتاسز. رستم، ایتورگه اونوتقانمن ایکان. سینی تگی بزگه کیلوب یوری تورغان مخدوم صورادی.

رستم — ئلی سیگا أیاروب کیلمگان. چای أچور دیب یوداتوب بترور ایدی.

اسکندر — مخدوم دیگاندن ایسیمه توشدی ئلی رستم، تگی میندن اوقوغان شاکردنی بلەسڭ بیت. شول حاضر ملا بولغان ایکان.

رستم — نیگه آگا عجبلنەسڭ؛ شاکرد بولغاچ ملا بولمی کم بولسون اول ؟

اسکندر — نیك عجبلەنیم. تیك آنڭ شونڭ میندن اوقوغان وقتده ساچلرون یتکروب اورصچه کیینوب ملت دیگان بولوب حتی ساتسیالیست بولغان بولوب یورووننگنه أیتام.

رستم — مین آگا برده ایسم کیتمی. چونکه، اول شاکرد ایدی. مینم اوزمنڭ تانشلرمدن ملتچی بولوب، حتی ساتسیالیست بولوب، دین سوگوب یورگان ئلله نیچه شاکرد قایسی ملا بولدی قایسی اچوب یاتا، قایسی بای خاتون آلوب قرآن صاتا. حتی بر ایکیسی یاخشیغنه اورصچەده اوقوغانلر ایدی.

اشقول بتروب آندن چقغاچلى اوقوب يورسەلردە، بارا بارا آلاردە وجدانلرون، جانلرون، تنلرون بايلرغە صاتوب، بايلر تاريلكاسون يالاب يوريلر.

اسماعيل — نيك، آيرم برشاكردنك يخشى بولوويلى ممكن ايچ.

رستم — بلميم، بولور ميكان؟ بولسەدە تاتارچەغنە ايتكاندە مڭگە برگنە بولور، چونكى شاكرد صدقەچى اول.

اسكندر — شاكرد، اول اوزى تاغن آزغنە يونالديسە اوستيكا منوب آتلانە. امّا ايندى اشلرى چارلانسە، آياق آستكدە اواطراق بولوب يورى.

رستم — طوغريسنغنە ايتكاندە شاكردنك قواينە آقچە كروب بايوماسون ايندى. بايوسە اوستيكادە قاراماز. سن موژيقچەغنە آقچەنى مثال ايتوب آلام، چونكە شاكرد بيك بختلى بولسە، اول آقچەليغنە بولا. شاكرد ايچون باشقە بخت يوق!

اسماعيل — مينمچە مونە نعيملى ملا بولور ئلى.

رستم — بولسەدە بولور شول.

نعيم — احتمال يوق! نيچك ايتوب صدقەچى بولوب تورورغە كيرەك؟

رستم — قاراب قاريق ايندى. نيچك بولورسز ايكان.

نعیم — رستم افندی. اوزگز اویلاب قاراغز: نیچك ایتوب شول بزنڭ آولغه قایتوب چاپان، چالما کییوب بەلش آشاب ایکیتین صدقه آلوب یورورگه کیرەك؟ احتمال یوق!

اسماعیل — صوڭ سز اوچیتل بولمقچی بولاسزمنی؟

نعیم — البته. اوچیتل بولماسام طاغن، باشقه بر بیردەدە خدمت ایتارگه ممکن ایچ.

اسکندر — میڭا کیتارگه کیراك ایندی. نعیم، کیتابزمی، أیدەگز!

نعیم — أیدەگز، وقت ایندی.

رستم — کیتگز ایندی. بزگەدە یاتارغه وقت. تونله اوزاق اوطرساڭ ایرتن اوزاق یوقلانه. ایرتن، ایرتەرك توروب سبقلردە اوقیسی بار.

اسکندر — اسماعیل، قایه میڭا بر تنکه آقچه بیرئلی. (اسماعیل بیره. نعیم برلن اسکندر کورشوب چغار. رستم چغا اسماعیل تماکی تولترا).

رستم — (کرەکره) بولمەنڭ هواسی بیك بوزلغان ایکان.

اسماعیل — فورتچقەنی آچوب طوریق.

رستم — صووق تیەاس میکان؟ (آچا).

اسماعیل — رستم، أیده یاتیق ایندی.

رستم — أیك یاتابز. ایرتن، ایرته‌رك طورورېز. (یـاتا باشلیلر). اسماعیل، اوتنی سوندر ئلی. سیکا یاقتراق .

اسماعیل — (اوت سونگاچ)تگی‌قویغان قورغاشنلر توشکه کرمسه‌لر یارار ایدی. مین آلاردن قورقا باشلادم. (رستم قچقروب کۆله).

پرده توشه .

او‌چونچی پرده.

زورغنه ایکی ایشوکلی بر زال کورنه. استینه‌لر قریونـه اوستول‌لر قویلغـان . زالنك اورتاسینده شافتیغنه اوستال‌توروا، بر یاقداغی استینه قریونده یازو اوستالی. اوسته‌ل اوستونده کتابلر عزیتلر هم باشقه نرسه‌لر کورنه. استینانك برسونده ساعت هم برار قارتینه کورنه. فاتح یازو اوستالی قرینه اوترا نعیم برله زکی آنارغه قارشی اوترالر.

فاتح — نحیم. افندی، تاغن نی أشلر اشـلاب یاتاسز؟

نعیم — آرتق اش اشلاگان یوق ئلی، فاتح افندی .

فاتح — (زکی‌گه قاراب) سز افندم کوبدن قایتدگز مو؟

زکی — (بیك تعظیم برله‌گنه) اوتکان کوزده قایتقان ایدم. مونی قزانغه اورصچه اوقورغه‌دیب کیلدم.

نعیم — بو افندی برله مین مدرسه‌ده برگه‌اوقوغان ایدم. مین اورصچه اوقورغه کرگانده اول ترکیه‌گه کیتکان ایدی.

فاتح — آلای ایکان، بیك یخشی. بزنك تاتارغه آنك کبك کشیلر کیره‌ك ایندی.

زکی — أوت افندم. قولدن کیلگانچه ملتکه خدمت ایتوب بولماسمی دیب اویلیمز.

فاتح — البته ملتکه خدمت ایتارگه کیراك. لکن سزگه اورصچه اوقورغه کیره‌ك ایدی. اگر سز اورصچه‌ده اوقوساگز شکسز ملتکه زور أشلر أشلی آلورسز.

زکی — بیك درست افندم. اورصچه بلمایانچه بر اشده اشلر حال یوق. دوشمان‌نك اوز قورالی برلن صوغشورغه کیره‌ك بیت. مینم حاضر بار کبك فکرم شول.

فاتح — عیب ایتماگز افندم. شول چاقلیسنی أیتیم. ترکیه‌دن قایتقان افندیلرنك کوبسی اورصچه

اوقورغه کیره‌ك دیب یوریلرده، نرسه ایچوندر اوقومیلر. مین اوزم شول فکرده من اگر آلار اورصچه اوقوسالر بیك زور اشلر اشلرلر ایدی.

زکی — تورلی کشی بار بیت، افندم. (فاتح چغوب کیته).

زکی — (آقرنغنه) نعیم، سین آنك قاچمی تورغان بر قزی بار دیب ایتکان ایدك. قایدا ایندی اول؟

نعیم — (کولوب) توقتا چغار ئلی. سین بیك آشغاسلك ایکان. مونده ترکیه توگل بیت.

زکی — (یلمایوب) ترکیه‌ده آشقساکده، آشقماساکده قزلر برلن سویلاشور حال یوق.

نعیم — أیتام بیك آشغاسلك. قزلر کورگانك یوق ایکان. مونده بزنك قزلر کوب. مین سینی بارسی برله تانشدررمون.

زکی — چنده، نعیم، تانوشدر ئلی. مینم مونك قازانغه کیلوومك کشی‌لر برله تانوشور ایچون ایدی.

نعیم — مونده گیمنازیاده اوقی تورغان بر قز بار، کورساك شاق قاتارسك.

زکی — قازان برده مین اویلاغانچه توگل ایکان شول. مین مونده کیلگاندن بیرلی قاراب تورامك ملتنك آلغه کیتکانون کورم. یاشلر حاضرگه

آوروپاچه کیونه‌لر اکان، قاچمی تورغان خاتون قزلرده بولا باشلاغان. آزغنه وقتك نی‌چاقلی اوزگه‌روش!

نعیم — (کولوب) لکن سین موندا‌غی یاشلر وقزلر برله تانوشاسڭ کیلسه، موندا‌غی یاشلرگه اوخشیسڭ کیلسه ملت دیوب کوب سویله‌نمه. انسانیت دیگان سوزلرنی کوبره‌ك اچقندرغالا. موندا‌غی یاشلر باردا قزللر.

زکی — (کولوب پشلداب) تیزره‌ك چای اچه‌سی ایدی ایندی.

نعیم — (کولوب) یتار دیمون ایشوترلر ایتوب قوییم: سین موندا بولار آلدونده مین سیکه ایتکانلرنی ایته کورمه تاغون!

فاتح — (کره، کره) بو گون میڭا رستملرده کیلمکچی بولغانلر ایدی. بلکه اسکندر برلن اسماعیلك کیلور.

نعیم — رستم افندی آولدن قایتقانده منی؟ اول راشتواغه آولغه قایتوب کیتکان ایدی ایچ.

فاتح — قایتقان. مین آنی کیچه اورامك کورگان ایدم. نیك، راشتوا بتدی بیت ایندی.

نعیم — بتدی بتوونده، بیك تیز کیلگان کبك

طویلدی. (حلیمه کره، زکی اورنندن طورا).

نعیم — (طروب کورشوب) بوافندی مینم مدرسه‌ده اوقوغان ایبداشلرمدن بریسی، زکی افندی. ترکیه‌دن اوقوب قایتدی. (حلیمه قولون بیره. زکی بژگلوب توشوب کورشه).

حلیمه — نعیم، کیچه قلوبده نیك تانساوات ایتمادگز ؟

نعیم — حلیمه توتاش، مین یونلاب تانساوات ایته بلمیم ایچ.

حلیمه — آنده کم تانساوات ایته بله صوڭ ؟ بارسیده شول سزنڭ کبك ایندی.

نعیم — نیك حسن یخشی تانساوات ایته ایچ.

حلیمه — (کولوب) ایته ایتوونده، باشندن کله‌پوشی توشه.

زکی — (حلیمه‌گه قاراب بوگلوب) موندده شول بزنڭ ترکیه‌ده‌گی کبك تانساوات ایته‌لرمی ؟

حلیمه — مین بلمیم.

فاتح — ترکده نیچك تانساوات ایته‌لر صوڭ ؟ اگر ترکدده یوروپیسکی تانسه‌لرنی تانساوات ایتسه‌لر، شول بزنڭ روسیه‌ده‌گی کبك تانساوات ایته تورغانلردر.

زکی — أوت افندم. ترکیه‌ده‌ده آوروپا تانسه‌لرینی تانساؤات ایته‌لر.

حلیمه — نیك ترك قزلرینڭ بزنڭ تاتار قزلری کبك قاچالر توگلمی صوڭ؟

زکی — (اورنندن توروب، بوگلوب) أفندم!

حلیمه — ترك قزلری قاچالر توگلمی صوڭ دیه‌ن.

زکی — قاچقانلریده بار، لکن قاچمغانلریده بیك کوب.

نعیم — رستم کیلسه، ترکلگنی کورسه‌تور ئلی.

زکی — نیك ترکنی یارتمی‌منی؟

نعیم — کورورسڭ ئلی.

زکی — البته ترك آوروپاغه قاراغانده کوب آرتده. لکن شکسز ترکیه‌ده، روسیه‌ده بوله‌غان نرسه‌لرده بیك کوب.

نعیم — سویلامه ایندی اول ترکیه‌نی. آنڭ نرسه‌سی بار؟ آنڭ قای ییری روسیه کبك بولسون؟

زکی — سین آنی قایدن بله‌سڭ؟ سین استامبولغه بارمغان ایچ.

نعیم — نیك بر ییرنی بلور ایچون باروغنه لازم توگل ایچ.

زکی — ترکنی بلو ایچون بارو لازم شول.

چونکه اورص غزیته‌لری ترك توغریسنده یالغانلاب یازالر. (مریم کره، زکی اورنندن طورا).

نعیم — (اورنندن طوروب کورشوب) بو مینم ایبداشلرمدن برسی. زکی افندی بولا. (مریم قول بیره. زکی بوگلوب توشوب کورشه).

مریم — نیك قوناقلرغه چای حاضرلمیسز؟

فاتح — سین قایتقاننی کوتدك. آندن آری بلکه رستملرده کیلورلر. آلار کیلگاچ برگه أچاربز دیب اویلادم.

مریم — آلار کیلگاچده أچاربز، حاضرده أچه طوریق.

فاتح — آلایده یاری.

حلیمه — أنی مین صماورنی قویارغه أیتیم آلایسه (چغوب کیته).

مریم — نعیم، بوگون نیك بیك صوگغا قالدغز.

نعیم — مونه زکی افندینی آلوب کیلدم. (زڤانوق طاوشی ایشتله. فاتح اورنندن تورمقچی بولاده)

نعیم — مین آچارمن. (چغوب کیته. کولشه، کولشه اسکندر برلن اسماعیل کیلوب کره‌لر زکی اورنندن طورا. نعیم آرتدن کره).

فاتح — أیده‌گز، رحیم ایتگز. (کورشه‌لر).

فاتح — بو ترکیه‌دن قایتقان زکی افندی.

اسماعیل — کورنوب طورا.

مریم — اسماعیل، نیك برده کیلمیسز؟

اسماعیل — اوچنچی کونگنه کیلگان ایدم ایچ. ئلی شوکاردن کولشوب کردك. نعیم‌گه من نیچه کیلسامده، نعیم سز مونده ایکانسز دیب أیتام. نعیم، میکا سین مینم برلن مونك گلگنه اوچراشقاچ، اوزگزده مینم آرتدن قالمیسز بیت دیب جواب بیردی. (کولشه‌لر).

فاتح — نیك رستم‌لر کیلمادیلر؟

اسکندر — بز آنی کورمادك. اول گلثم یانینه کیتکاندر. گلثم برلن برگه کیله تورغاندر.

مریم — آلار گلگنه گلثم برلن برگه یوریلر. ئلله رستم گلثم‌گه اویلانه‌می؟

اسکندر — بولسه‌ده بولور، عجب توگل ایچ.

مریم — یوق، بولایغنه أیتام. بیك یخشی بولور. ایکی‌سیده قزللر.

اسماعیل — چیلا گینه کوره قایقاچی ایندی. (کولشه‌لر). حلیمه توتاش اویده یوقه‌ی ئلله؟

مریم — اویده. اوقی تورغاندر.

اسماعیل — مین حلیمه توتاش یانینه چغیم ئلی. (چغا)

مریم — اسکندر، سز قایچان اویلانه‌سز ایندی؟

اسکندر — وقت یوق ئلی .

مریم — مونه نعیم، قایتوب اوچیتل بولغاچده اویلانه‌مدی . (مریم چنایاقلر حاضرلی. آصراو صماورکرته).

نعیم — (کولوب) مریم آپا مین سزگه اویلانه‌م دیب ایتکانم یوق ایچ .

مریم — (چای صالا، صالا) نیك کیچه گنه سویلانوب اوطردغز ایچ .

نعیم — مین بولایغنه کولکی اوچونگنه سویلادم.

اسکندر — چنیده شونکدر ایندی . (کولشه‌لر) .

مریم — یه ، رحیم ایتوب اوطرشکز .

فاتح — (زکیگه قاراب) أیك گز افندم . رحیم ایتکز . (چای اچارگه اولترشالر. مریم چای یاصی) .

فاتح — (زکیگه) سز چای اچونی اونتوبك بترگانسزدر ایندی؟ ترکلر چاینی تاتار کبك کوب أچمیلر بیت .

زکی — أوت افندم . لکن بز روسیه‌دن بارغان کشیلر آنکده أچه ایدك .

اسکندر — بزنك تاتارنك باربلگانیك شول چایگنه. مونه بر بیرگه جیولدق ایسه حاضر چای أچارگه توتنابز.

زکی — بیك درست افندم. بزده مصرده بولسون،

ترکیه‌ده بولسون تاتارلر برگه جیولدق ایسه چای
أچه تورغان ایدك .

فاتح — چای‌آرتنده ملت ترقی ایته بیت . (کوله) .

نعیم — زکی ، صورارغه‌ده اونوتقانمن . تگی
صادق تیز قایتامی ؟

زکی — شوشی یازغه قایتماقچی ایدی . (اسماعیل
ایله حلیمه کیلوب کره‌لر) .

حلیمه — (کورشوب) اسکندر ، نیك کیچه قلوبقه
بارمادغز ؟

اسکندر — وقت بولمادی .

حلیمه — سز بر ییرده‌ده کورنمیسز .

اسکندر — اش کوب . شاکردلر اوقوتام .
غزیته‌لرده یازغالیم . آنك اوستینه سبقلر اوقورغه‌ده
بیك کوب .

فاتح — شولای شول . اش کوب بولسه بر
ییرگه‌ده یوروب بولمی ایندی . مونه مین اوزمده
هیچ بوشی آلمیم . یونلاب غزیته‌لرده اوقوغان یوق .

اسکندر — نیك سز ساعت برگه چاقلیغنه اوقوتاسز
توگلمی صوك ؟

فاتح — اوچیتل ژالونیاسی برلنگنه طورووی
بیك چیتن بیت . من باشقه ییرلرده‌ده خدمت ایتام .

(زۋانوق طاوشی ایشتله . فاتح طورمقچی بولا ن) .
نعیم — (چغا، چغا) رستم‌لر کیله تورغانلردر .
مین باریم ئلی. میکا آولدن خط فلانده کیترگاندر .
آولداش بیت .
اسماعیل — (زکیگه) سز مصرده‌ده اوقودغز می؟
زکی — اُوت افندم .
اسماعیل — مصر کوگارچنلری شب‌می صولڭ ؟
زکی — تورلیسی بار . (رستم برلن گلثم کیلوب کره‌لر .
نعیم آلار آرتندن کورشه‌لر) .
فاتح — رستم ، نیك بیك صوڭغا قالدغز ؟
رستم — گلثم‌گه بارغان ایدم . اول اویده یوق
ایدی . برگه کیلوربز دیب آنی کوتدم .
مریم — گلثم توتاش نیك برده کیلوب چقمیسز ؟
گلثم — بو آراده برده بوشاب بولمی .
فاتح — مونه رستم ، بو افندی برلن طانشگز .
بو زکی افندی . ترکیه‌دن اوقوب قایتقان .
(زکی اورنندن طورا رستم قول بیره . زکی بوگلوب کورشه) ,
مریم — رستم ، بز سزنی اویلانه دیب ایشتدك .
رستم — بیك زور خبر ایشتکانسز ایکان .
تاغن کملر اویلانه‌دی ؟ (کولشه‌لر) .
مریم — نیك ، اویلانو زور اش توگلمنی ؟
رستم — زور اش شول .

حلیمه — گلشم ، نیك کیچه قلوبده تانساوات ایتمه‌دگز ؟

گلشم — (کولوب) مین تانساوات ایته بلمیم‌ایچ. اوّلراك بله ایدمده. حاضر اونوتقانمن ایندی .

اسکندر — حلیمه توتاش ، سزنڭ گل تانساۋات ایتوبکنه توراسغز کیله ایکان.

حلیمه — قزق ایچ .

رستم — (زکی‌گه قاراب) سز ، ترکك اوقودغزمنی أفندی .

زکی — أفندم !

رستم — (قچقروب) سز ترکده اوقودغزمنی ؟ (کولشه‌ار) .

زکی — أوت افندم . ترکده اوقودم . لکن کوبراك مصرده توردم .

نعیم — رستم افندی ، آولده نی خبرلر بار ؟

رستم — آرتق خبر یوق . نیك خطنی اوقوغانسزدر ایچ .

نعیم — خطك ، سلامدن هم قایت دیب چاقرودن باشقه بر خبرده یوق . بیك یغلاب یازابز . آتاڭ چیرلی قایت . قایتمی قالما ، دیب یازغانلر . أتی چیرلی‌منی ؟

رستم — چیرلی دیب ایتدیلر .

نعیم — اوجماح قوشی بولسه یارارایدی ایندی .

مریم — نیك ، أتیكزگه آلای ایته‌سز ؟ اگر اولوب كیتسه سزاوك جلارسزبیت .

نعیم — (كولوب) مینم أتی اولگاندن ، فائده‌دن باشقه ضرر بولماس. (حلیمه برلن اسماعیل چغوب كیته‌لر).

مریم — نیچك بولسه‌ده آتا ، آنادن كولرگه تیوش توگل ایندی .

رستم — نعیم ، قایتمی تورغانسز بیت ؟

نعیم — یوق . آنده قایتوب نیشلیم . مایده قایتورمن ئلی .

فاتح — نعیم ، سز بو یل اشقولده اوقوب بتره‌سز بوغای .

نعیم — بتره‌م .

فاتح — بویل نیچه كشی اوقوب بتره ؟

نعیم — اون بش كشی .

فاتح — اون بش اوچیتل چغا ایكان آلایسه .

نعیم — أییو .

رستم — بیك كوب چغا ایكان . لكن بزنك تاتار اوچیتللری بیك نچار بولالر . اوقوب چقغاچ اویلانه‌لر . كوبسی غزیته‌ده اوقومیلر .

کتاب اوقونی ایتمیسکده ایندی .

اسکندر — نیك بیك یخشی اوچیتللر بار ایچ .

رستم — البته. یوق توگل، بار. امّا اوچیتللرنك شونسی نچار . مسلمانچه یونلاب اوقیں یازاده بلمیلر. طاغیں ، یونلاب اورصچه بلمگانلریده بیك کوب .

فاتح — اول اشقولںغنه اوقوب بلورگەده ممکن توگل ایچ . خصوصا بو صوگغی یللرده اشقول بیگراك نچارلاندی .

رستم — بیلـگلی ، بو اشقولدن بیك کوب نرسه آلورغه ممکن توگل. شولای بواسەده اشقولدن چقغاچں اوزگدن اوزگده اوقوب بولا ایچ. مونه سز اوقوغانسز بیت. مینں بر آز اوقودم هم اوقیم. مین اوّل مسلمانچه برده بلمی ایدم . حاضر یخشیغنه اوقیم، سویلیم هم یازاده آلام . (حلیمه بران اسماعیل کرەلر) .

حلیمه — رستم آبزی ، ایشتدگزمی ترکده تانساؤات ایتەلردی .

زکی — (اورنندان قوزغالوب) أوت افندم، ترکیەدەده تانساؤات ایتەلر .

رستم — ترکده یوق نرسه یوق ایندی . آنده کوگارچن سوتیگنه یوق‌دی. شونك ایچونده تاتارلر غزیته اوقورغه جیولسەلر ، ترك دیب آوز صولری

قوری. ترك طوغروسنده سویلی، سویلی آغزلری
کیبکاچ، اول اسلام ییری، آنده کوگارچن سوتیده
بولمی بولماس دیب ازلیلرده، تیك تاباغنه آلمیلر.

زکی — افندم، کورەم‌سز ترکیەنی برده یاراتمی
تورغانسزدر آخری؟ (گلثم برلن مریم چغوب کیتەلر).

رستم — نیك یاراتمیم، یاراتام. ترکنیده
یاراتمغاج تاغن کمنی یاراتورغه کیرك سز افندی
مونده اورصچه اوقومقچی بولاسزمی ئلله؟

زکی — أوت افندم. اورصچه اوقومغاج بر أشك
اشلر حال یوق ایچ.

رستم — البته.

فاتح — مینك زکی افندیگه ایتەم. سز مسلمانچه
یخشی اوقوغانسز. اگر سز اورصچەده اوقوساڭز.
ملتکه بیك فائدەلی بر کشی بولور ایدگز دیب.

رستم — البته، اگر شول مسلمانچه اوقوغان
چاقلی، اورصچەده اوقسه اش أشلی آلور ایدی.
لکن ترکدن قایتقان کشیلر اورصچه اوقی آلمیلر،
سویلانوبکنه یوریلر.

اسکندر — ترکیەگه کیتوب اوقوچیلر اولغایغان
کشیلر بولالر ایچ.

زکی — شولای شول. افندم. (حلیمه برلن اسماعیل

اوستالدن چیتکه اوطروب اوز آرا سوبلانگان کبك قیلانالر).

نعیم — آلارغه توگل موندەغی شاکردلرگەده اورصچه اویرەنووی بیك چیتن. مونه مین اوزم اورص سوزلرون، نیچك طرشسامده اورص کبك ایته آلمیم.

فاتح — اورص سوزون اورص کبك ایتور ایچون یاشدانوك اورصچه اوقورغه کیراك شول.

نعیم — شولای شول. مونه مینم برلن برگه اوقی تورغان ایبداشلرُنڭ کوبسی اورص سوزلرون بیك چیستا ایتەلر.

فاتح — (زکیگه) زکی افندی، سز نیچك معلم بولمقچی بولاسزمی؟

زکی — بلمیم ئلی افندی. معلم بولساڭده بزنڭ تاتارده وظیفه فلان یوق. بیت صپرورغەغنه خدمت ایتەسی کیلمی.

فاتح — قایسی بر مدرسەلرده ژالونیا بیره باشلادیلر ایندی. (گللثم برلن مریم کیلوب کرەلر).

مریم — ئلله صماورنی یاگارتوب کیتریکمی؟

رستم — مینم ایچون کیراکمی. (اسماعیلده زکیده کیرەکمی دیلر).

فاتح — ئلله أچەبزمه؟ مین ملت مسئلەسنی قوزغاتورغه تلەگان ایدم.

اسکندر — اگرچای اچوب ملت آلعه کیته تورغان بولسه ایدی تاتار ملتندن آلدەغی ملت دنیادەده بولماس ایدی. (مریم چغوب کیته).

فاتح — چن تاتار ملتی ترقی ایتار میکان، ئلله شول کویگەگنه بتار میکان؟

زکی — میڭا قایتورغه وقت، رخصت بیرگز. (طورا).

فاتح — اوطرگز ئلی نیگه آشغاسز؟

زکی — افندم، اشم بار. بز سزدن بیك ممنونمز، رحمت. نعیم، سین قایتمیسکمی؟

نعیم — یوق ئلی.

زکی — ایرتەگه نعیم میڭا کیل ألی. بر آز اشلر بار.

نعیم — یارار. (زکی بارسی برلن ده بوگلوب بوگلوب کورشه).

فاتح — (چغا، چغا) تاغن شولای رحیم ایتگز.

زکی — (چغا، چغا) یخشی افندم، رحمت. (فاتح زکی آرتندن چغا).

اسماعیل — مصر کوگارچنیده کیتدی. بزگەده اوچارغه وقت یتدی. (کولشەلر).

حلیمه — نعیم، نیك سز بیك کوڭلسز اوطراسز؟

نعیم — یوق، نیك کوڭلسز اوطریم.

گلثم — نعیم، مینمچه‌ده کوڭلسز اوطرغان‌کبك‌سز.

اسکندر — قایتاسی کیله تورغاندر.

نعیم — قایتاسم کیلمی کیلوونك، نی اوچوندر اچم پوشا.

رستم — نعیم، درستنی أیتیم ایندی. آتاڭز اولدی بیت. ایتمه‌سکه قوشقانلر ایدیده، باری بر ایشتورسز.

نعیم — قایچان سزنڭ آلدڭزده‌می؟

رستم — أییو. شونڭ ایچون اول أنییکز جلاب خط یازغان.

نعیم — خطنی اوقوغاچ بر حال باردر دیب اویلاغان ایدم. شول ایکان اول.

اسماعیل — یه، بر تاتار کیموگان ایکان.

نعیم — (کـواوب) بابایا أیتکانچه اوجماخ قوشی بولسون ایندی.

فاتح — (کره‌، کره) بولار اورصچه اوقوسالر بیك فائده‌لی کشی‌لر بولورلر ایدی. شونسی نچار، اورصچه بلمیلر.

حلیمه — أتی، نعیم‌نڭ آتاسی اولگان ایکان.

فاتح — شولایمنی نعیم؟

نعیم — (کولوب) شولای‌دی، خیرلی بولسون، الله قبر عذابن ییگل ایتسون.

رستم — نعیم، آولغه قایتمی تورغانسزدر بیت.

نعیم — البته قایتمیم. قایتوبده بر أش اشلر حال یوق. أنینی قزغانام، قزغانوونی، نیشلیسك صوك!

رستم — شولای شول. یازغه‌ده یراق قالمادی ایندی. اوقوب بترگاچ قایتورسز.

نعیم — رستم افندی، سزده جاینی آولغه‌قایته تورغانسزدر بیت؟

رستم — بیلگلی. لکن مین سزدن بره‌ر آی صوك قایتورمن. (نعیم چغوب کیته. مریم کره).

مریم — نیك بیك طن اوطراسز؟

فاتح — مریم، نعیم‌نك آتاسی اولگان بیت.

مریم — مین بله‌م، مین سزدن ئلوگراك ایشتدم. میکا گلثم ایتکان ایدی.

رستم — مریم آپا، سزنك دنیاده بلمگان نرسه‌گز یوق ایکان.

مریم — (کولوب) شولای شول. نعیم قایه صوك؟

فاتح — چغوب کیتکان ایدی ئلی.

اسماعیل — جلی تورغاندر.

مریم — جلاسه‌ده عیب توگل. مین ایتکان درست

شول. آتـا آنـا قزغانـچ بولا اول. (اسماعیل برلن حلیمه چغوب کیته‌لر).

اسکندر — تگی زکی‌نی ئلله مین‌اورصچه اوقوتورغه آلیم میکان ؟

فاتح — بیك یخشی بولور. اگر سز اوقوتساگز یخشی اوقوتور ایدگزده.

رستم — اکمكلك، توزلق بلور ایدی ایچماصام.

فاتح — رستم، سز مینمچه مسلمانچه اوقوغان کشیلر طوغریسنده آرتق نچار فکرده‌سز. (نعیم کره).

مریم — مونه نعیم مین ایتکان درستمی؟ قایغراسزمی؟ آتا آنا اولمه‌س بورونغنه برنی توگل اول. اولگاچ قزغانچ بولا شول.

نعیم — یوق مین برده قایغرمیم. مین بولایغنه طشقه چقدم.

رستم — سز فاتح افندی، بایادن بیرلی ترکدن قایتقان کشیلر طوغریسنده، آلار اورصچه‌غنه اوقومغانلر، آلار بیك زور اشلر اشلرلر ایدی دیب سویلیسز.

فاتح — مین حاضرده شولای دیمن. (مریم چغا. اسکندرده چغوب بر آز طوروب کره).

رستم — ترکدن قایتقانلرنك قایسیسی اورصچه

اوقوغانی بار؟ اوقوسه‌لرده شول ملا بولور ایچون کیراك قدرگنه اوقیلر. اوزگز اویلاب قاراگز، نیچك ایتوب اورصچه اوقوسونلر صوك؟ مونده اون بش یل مدرسه‌ده یاتوب، آنده کیتکاچ تاغن شول مونده‌غی کبك مدرسه‌لرده یاتسونلرده مونده قایتوب اورصچه اوقوسونلر ایمش. اورصچه اوقیسیلری کیلسه آلار آنده‌ده کیتماسلر ایدی. صوکره آلار، اورصچه اوقوسه‌لرده اوقوماسه‌لرده بر اشلی آلمایه‌چقلر. آلار تاتار شاکردلرینك دیننی یخشیراق بلگانلریگنه ایچ.

فاتح — رستم، اوّل سزنك آلار آنده‌ده مونده‌غی مدرسه‌لرده‌گی کبك اوقوغانلر دیوگز درست توگل. آلارنك، اوزلرینك ایتولری بوینچه، آلار قایوسی دارالمعلمین‌ده، قایوسی دارالفنون‌ده اوقوغانلر؛ ایکنچی آلار علوم دینیه‌نی بیك شه‌ب بله‌لر. صوکره سز آلارنی بر اشده اشلی آلمیلر دیسز. اوزگزگه‌ده معلوم بیت حاضرگه چاقلی ملتکه خدمت ایتوچیلر فقط مسلمانچه اوقوغان کشیلرگنه ایچ؛ اورصچه اوقوغانلر بر اشده اشله‌گانلری یوق بیت.

رستم — (یوری، یوری) سز، فاتح افندی، آلارنك بز شونك اوقودق، بز مونك اوقودق دیولرینه اوشانه‌سزمی؟ آلار آولغه موثیق آراسینه قایتقان

صالدات شیکللی- آلدیلر. هم آلدامی حاللرین یوق، چونکه آلارنڭ اوزلرینڭ أیتولرنچه آلداماسه‌لر „ اویدرا " آلمیلر . ایندی آلارنڭ دین بلولری، اسلامدینندن باشقه دیننی بلمیلر. آلارنی سز „تیولغلر" دیب اویلامه‌غز .

فاتح — مین اول چاقلیسون اوق بلمیم ، لکن شول چاقلیسی میڭا معلوم، آلار مونده قایتوب مدرسه‌لرده فنلر هم دیننی بیك یخشی اوقوتالر .

رستم — آلارنڭ ترك تلنده فنلر اوقوتولری، بز تاتارلرغه نرسه‌گه کیره‌ك صوڭ ؟ اول ترك تلنن فننی اوقوب بز نیشلی آلابز ؟ تاتار ترکگه باروب طماق طویدرور دیب اویلیسزمنی؟ ترکنڭ اوزینڭن طمــاغی طرق توگل. اول اوزیده پشکان آلمانیغنه کوتوب یاتا. صوڭره آلارنڭ اوقوتا تورغان فنلرین شول، تاتارچه‌غنه ایتکانده، **سوکوب** تاشلارلق‌غنه. آلارنڭ ترتیبلی اوقوغانلری البته مونده‌ده قایتمیلر، چونکه مونده قایتوب صدقه‌چی بولورلقلرون بیك یخشی بله‌لر . آنده حضرت سلطان‌غه خدمت ایته‌لر.

گلشم — رستم، أیده‌گز قایتیق ایندی .

فاتح — قایده آشغاسز ؟ ایرته ایچ ئلی .

گلشم — ئیندی ایرته ، ایرته توگل ایندی ، ساعت اون ایکنچی بیت .

فاتح — (قزوب) سز مسلمانچه اوقوغانلرنی خورلیسز خورلاوونی ، آلار اش اشلیلر . اورصچه اوقوغانلر نرسه اشلگانلری بار ؟

رستم — مین سزگه اورصچه اوغان کشیلر اش اشلیلر دیب ایتکانمده یوق ، چونکه بزنك تاتارده اورصچه‌نی یخشی اوقوب آبرازوۋننی بولغان کشی اوزی‌اوك یوق. حاضرگه چاقلی بزنك تاتارده اورصچه اوقوچیلر فقط میرزالرغنه‌ایدی بیت. میرزانك اورصچه اوقوغانی نرسه‌ده، اوزی نرسه؛ میرزانك بیك شه‌بی، اونیۋیرستیتیده بترگانی قلوبقه یوروب قارتا اوینی کوب بولسه تیاترغه بارا. ایندی اونیۋریستیتده اوقومغانی آیینه بر ژالونیه آلغاچ اُچه، یورت جییارغه طرشا . البته غزیته اوقو، کتاب اوقو دیگاننی ایشتکانلریده یوق . بیك آشا کیتسه نیندای بولسه بر ژیدموست اوقیلر . میرزانك مسلمانچه اوقووینی سویلابده طوراسی یوق ایندی. آتا باباسی کبك بیك دینلی بولسه‌ده، دینلی بولوینی شول آتا بابا ایماننددن آرتمی. هر بر میرزانك کیروك قاینی اوقوغان بولسون، کیسه‌سنی ایمان شرطی بولا. مونه آلارنك

دینلی بولولری ومسلمانچه اوقولری.

فاتح — مین میرزالرنی اوزمده تلگه‌ده آلمیم. چونکه مین آلارنی اوزمده یاخشی بله‌م. مونه ئلی. میرزالاردن باشقه اورصچه اوقوغانلر کوب بیت.

رستم — آلار بارده یارطی‌-یورطی آبرازوۋننی بر کشیلر ایچ. اوقورغه طرشسه‌لرده آقچه‌لری یوق. بارده فقیرلر. شولای بولسه‌ده آلار، آچ طوروب، صالقونغه توزوب، نوژا کوروب بولسه‌ده اوقیلر. صوڭره آلار مسلمانچه بلمیلر. شکسز بر وقت بله‌چکلر، یخشی اوقیه‌چقلر هم اشده اشله‌یه‌چکلر آلارشول کوینچه‌ده اشلی‌لر ئلی: غزیته‌لر چغاروچیلر، غزیته‌لرده یازوچیلر؛ سپیقتاقل‌لر، ادبیات کیچه‌لری یاساوچیلر شولایوق بر کمدنده قورقمایچه توغریلقنی توغریدن توغریغه أیتوب نادانلق برله، قارت فکر برله کوراشوچیلر، شۆل اورصچه اوقوچی یگتلر بیت!

فاتح — مونه، نعیم کبك شاکردلر کوبره‌ك بولسه یارار ایدی. آلار مسلمانچه‌ده بله‌لر، اورصچه‌ده بله‌لر.

نعیم — بزنڭ مسلمانچه بلووبزنیده، اورصچه بلووبزنی.

رستم — شاکرد اول بلسه‌ده بلماسه‌ده اش اشلی

آلاچق توگل. شاکرد صاتلا اول. شاکرد ملا بولوب تیك آشاب یاتورغانغنه یاراتا. شاکردنك اش اشله‌گانیده بایلر ایچونگنه اشلی. شاکرد غزیته چغارسه باینی، کوب بولسه ترکنی ماقتی دنیاده ترك بولماسه ودیننی بلمه‌سه شاکرد مسکن غزیتده نرسه یازار ایدی ایکان! شونك اوچونده بزنك تاتار غزیته‌لرینده‌ن شاکردلر چغارا تورغان غزیته‌لردینده‌ن وترکدن باشقه نرسه یازا آلمیلر: ترقی‌غه تروشابز دیگان بولوب غزیتلرین خلق آڭناماسلق ئلله نیندی ترك سوزلری برله توتروب خلق آراسینه ئلله نیندی ترك فکرلری تاراتالر. شاکرد پالیتیقاغه قاتوشسه تاغونده شه‌بلوگون کورسه‌ته! ئلله نیندی «مسلمان اتفاقی کبك» «شاکردلك» لر یاساب یوداب چغه. آلارده پالیتیك‌لر ایمش! خیر، بزنك تاتار حیله‌کر اول! بزنك تاتار اورصنی آلداماقچی بولا اول! مونه شاکردلرنك اشلگان اشلری! آنك کبك اشنی آول ملاسیده اشلی. خیر، بو توغریده کوب سویلابن طوراسی یوق، چونکی مدرسه‌لرده اوقوب صدقه برله تربیه‌لنورگه ازرلنگان بز کشی، نی اشله‌سون صوك اول بایلر قلی هم ملا بولمی کم بولسون صوك اول!

اسکندر — رستم، ایده قایتیق ایندی. (اسماعیل برلن حلیمه کره‌لر).

رستم — أیده‌گز قایتابز.

فاتح — اوطریق ئلی. ساعت اون ایکی بولسون ایندی.

اسماعیل — قایتاسزده‌منی؟

اسکندر — (کولوب) اسماعیل، سینڭ قایتاسڭ کیلمسه سین قال.

حلیمه — اسماعیل، چنده قالگز، بزده قونارسز.

فاتح — (قزوب) رستم، سزگه مونسی‌ده یارامی، تکیسی‌ده یارامی. سزنڭچه بر اش اشلرلك کشی یوق. سزنکچه تاتار ملتی همان شولای یوقلاب یاتورغه تیوش بولا. قایچان صوڭ ملت آلغه کیتار!

رستم — (طورغان یرندن) شولای شول منم فکرچه بزنڭ تاتارده خلق اوچون، ملت اوچون اش اشلاوچی کشی یوق بزنڭ تاتارده آبرازاؤننی کشی یوق. قسقه‌سیغنه: بزنڭ تاتارده اش اشلرلك کشی یوق! تاغون ایته‌م، کشی یوق!! لکن مین بر وقتده‌ده تاتار ملتی آلغه کیتدی دیب ایتکانم یوق. منم فکرچه، تاتار ملتینڭ ترقی ایتوونده شکده یوق هم ترقی أیته. تاتارنی تربیه قیلو ملالر قولندن

« فکرلیلر » قولینه کوچوب بارا. ملالر کوزدن توشو برلن ، البته ، ملا یاصی تورغان مدرسه‌لرده کوزدن توشه‌چکلر هم توشکانلر: اوزگزگه معلوم، مدرسه‌لر وآندن اوقوب چقغان ملالر شولایوق « فکرلیلر » ده تاتار ملتینه کیرا کلی مسئله‌لرنی حاضراوق حل‌قیلا آلمیلر. وقت یتار ، تورلی صنفلر آراسیندا کوراش قوتلنور، خلقدا اشنی آکلی باشلر خاضر خلق نادانلقدن اش اشلگان بولوب کورنوچی « فکر » تاراتوچیلرده فکر میداننذن ملالر کبك جیمرلوب توشارلر؛ آلار اورنینه اورس تلنده ترتیب برلن آبرازاۋانیا آلغان کشیلر چغوب اش اشلرلر، چونکی تاتارنك کیله‌چه‌گی اورصچه اوقودا بولغان کبك، تاتارنك اشیك، تربیه‌سیك اورصچه اوقوب آبرازاۋانیا آلغان کشیلر قولینده بولوینك شکك یوقدر، قسقاسی: حریتلر بولور، خلقدا اوز اشینی اوز قولینه آلور، صدقه برله «ملت تربیه» قیلولر بتار، ملتده ترقی ایتار !

اسکندر — رستم، یته‌ر ایندی. کوبه‌و سویله‌نسکده سوز برله‌گنه ملت آلغا کیتمه‌س بیت. ایده قایتیق ایندی.

گلشم — رستم، أیده‌گز ایندی، قایتیق.

رستم — أیده‌گز.

فاتح — خوش، سلامت بولغز ایندی آلایسه (بارسیده اور نلرندن تورالر. مریم کره).

مریم — نیك اوطرمادگز؟

نعیم — بیك رحمت. اوزاق اوطردق ایندی.

اسکندر — اسماعیل، سین قایتاسکمی؟

مریم — اسماعیل، سز قالگز مونه زالك قونارسز.

حلیمه — اسماعیل، قالگز.

اسماعیل — یارار، قالیم آلایسه. (رستم، گلثم، نعیم، اسکندر چغالر. فاتح برلن مریم اوزاتا چغالر).

حلیمه — اسماعیل، أیده‌گز تانساؤات أیتیك.

اسماعیل — من ایته بلمیم ایچ. (ایشك آرتنده رحیم اینگز، صاو بولگز، رحمت دیگان طاوشلر ایشتله).

پرده توشه.

دورنچی پرده.

زورغنه دورت تەرەزەلی بر یورط کورنه. یورطنڭ تەرەزەلری آچوق بولا. تورگه کیز یابوب استینه قریونه یورغان یایولگان بولا. یورط اورتالی کیجلی چارشاو بلن بولنوب چارشاو تارتولی تورا استینەلرده سولگیلر نمازاقلر هم بر ایکی آغاچ استول کورنه. بر یاق استینەده قزلغه بویاغان آول اشقافی. اشقافدا چنایاقلر کورنه. بر پچماقدا یاستوقلر مندرلر ایولوب قویلغان. عالمه پیچ قریونداغی سندوقغه اوتروب اویوق بیلی. نعیم ایدەن بویندا یوری.

عالمه — (اویوق بەیلی، بەیلی) نرسه اویلاب یوریسڭ نعیم.

نعیم — (برآز طوروب) بر نرسەده اویلامیم.

عالمه — نیك صوڭ باشڭنی صالوب یوریسڭ؟

نعیم — تیك، اوطروب طورا، طورا یوداب بتدم ایندی.

عالمه — بایادن بیرلی قاراب طورامن، بتونلای اورص کبك قیلاناسڭ.

نعيم - نيك، اورصلر شولای قیلانالرمنی؟

عالمه — آزراق اویالمیسکده ایچماسام. نیچك أنییکا شولای ایتوب أیتورگه تلك بارا؟

نعيم — أنی، مین یوریگنه أیتهم ایچ، آچولانمه ایندی.

عالمه — یوقنی بارنی اویلاب یورگانچه توبان مسجدگه ملا بولساڭ، اوزڭنكده جانڭ طنار ایدی، مینمده جانمنی طندرور ایدك. ملا بولساڭ اویلانورسك، بالالرڭ بولور، راحتلنوب طورورسك، سینڭ بولای یورولرڭ، مینم یورهك مایلرمنی صزدردی ایندی، سینگنه بلمیسك!

نعيم — أنی، نیك مینم ایچون یوقغه قایغراسك؟ مین سیکا ملا بولمیم دیمیم ایچ. مونه مینی بوری قالاسینه ملالقغه چاقرالر. مین آنده ملا بولورمن؛ سین میکا قوناقغه بارورسك.

عالمه — مین نیچك اورص آراسینه قالالرغه باروب یوریم. قالاغه سینی ملا ایتوب کم قویسون. سین تیك، مین تیلینیگنه شولای یوواتاسك. آتاڭ مرحوم (یغلی) سینڭ اورصچه اوقوغانڭنی ایشتکاچ ایتکان ایدی: مونه اوغلڭ سینکی بولماس ایندی،

باش اوچیگا باروب بر مرتبه قرآن اوقوماس دیب. مونه حاضر آنك سوزلری آلدیما کیلدی ایندی. مرحوم، اوجماحده اورنی بولسون، عقللی کشی ایدی شول (یغلی). قایتقانیگا ایکی آی بولوب کیله ایندی. میگا یونلاب سوزده قوشقانك یوق. قایده ایندی اول آنا ایتولر!

نعیم — أنی، نیك مین سینی آنا ایتمیم. مین سینی بیك قزغانام. بلکه شول سینی قزغانولرم اویلاته تورغاندر.

— **عالمه** سویلامه ایندی ایچماسام. سین مینی آنا ایتسهك مین تلاگانچه بواور ایدك. قایتقاندن بیرلی یونلاب نمازده اوقوغانك یوق. سینك بر بلگانك شول چوقنغان رستم. آتاك مرحوم (یغلی) شول کافرنی اولگانچه کوره آلمادی.

عالمه — أنی، یوقغهغنه یغلیسك. ایتام ایچ، بوریگه ملا بولام دیب.

عالمه — سینك قالالرغه ملا بولولرك مین تلاگانچه بولامنی. مونه توبن مسجدگه سینی ملا ایتار ایچون طامغا جیدق نعیم، ملا بول، دیب نیچه مرتبه آول قارتلری کیلدیلر. سین أیلانوبك قارامیسك.

نعیم — اُنی توقتا ئلی. آزراق صبر ایت.

عالمه — من صبر ایته، ایته صارغایوب بتدم ایندی.

نعیم — صبر ایتکان مرادینه یتکان دیلر بیت. أنی، اول دنیا کوتووی بیك آغر اش. آزراق اویلاب قارارغه تیوش. یه مین تربن مسجدکه ملا بولسام شول ایکی تین صدقه‌غه قاراب طورورغه تیوش بولام ایچ. اگر ایندی مین قالاغه ملا بولسام. بایورمن، اوزمنك یورتم بولور، اول چاقده میگا یخشی ییردن قزده بیرووِلر.

عالمه — اول بایلقلرنی کوته، کوته کوتك بولوب قالورسك ئلی. مونه فاطمه‌نك قزون یباردك بیت. شونك کبك توبن مسجدکه ملا قویارلرده، اورنسز قالورسکده.

نعیم — أنی، زنهار یتار ایندی. مین بالا توگل ایچ. اوزم ایچون اوزم طریشا طورغانمن. مین سیگا قزغانچ بولسام اوزیمه اوزم طاغنده قزغانچراق من ایچ.

عالمه — سین تلگه بتکان ایندی. سیگا مین توگل، آتا شیطانلرده جواب تابا آلماس.

نعیم — (کولوب) أنی، سین اوزکڭ تلگه یمان توگل. مین سیندن طوغانغه کوره شولای سویلاشام.

عالمه — (کولوب) دوڭغز ایکانسڭ ! کوالدرەسڭ جلاتاسکده. (خدیچه کره).

خدیچه — أنی ، ایسانمی ؟ نعیم ، سینده ایسانمی ؟ .

عالمه — اللّٰهغه شکر خدیچه بالام. اوزڭ ایسانمی ؟ کیاو ایسانمی ؟

نعیم — خدیچه ، کیاو نیشلاب طورا ؟

خدیچه — ئلی تگرمنگه کیتکان ایدی. اونبز بتکان. کیبدرگان بغدایلربز بار ایدی. شولارنی تارتدرورغه آلوب کیتدی. نعیم ، سین اوزڭ نیشلیسڭ. نیك بزگه برده کروب چقمیسڭ ؟ کیاوگزده ، نعیم اول اریلانوب قایتقان بزگه برده کیلمی ، دی.

نعیم — نیك. اوتکان آتنەدەغنه بارغان ایدم ایچ.

خدیچه — یه ، مین سینڭ برطوغان سڭلڭ ایچ. کونده بارساڭده یاری.

عالمه — اول سینی سڭل ایته دیب طوراسکمنی.

اول قمزچی مارجه‌لر برلن گنه یوروگه یاراتا. رستم‌گه بارا. بلمی آنی، توغان سگلینه بارسه ثوابلی بولغانون!

نعیم — کیاو اول اوزیده برده کیلمی.

خدیچه — سین یشراق بارساڭ اولده کیلور.

عالمه — قداغی نیشلاب یاتا؟

خدیچه — تیك طورا نیشلاسون. آنڭ أرواداودن باشقه أشی یوق. ئلی بوگون طقماچمنی کیسوب بتردمده قونا اوستنده قالدروب اوزم صوغه کیتدم. قایتوب کرسام ایسمده کیتدی، عقلمه بتدی. طقماچنی قهر صوقغری طاوقلر کروب چوقوب بترگانلر. قاین آنام کورماسون دیب تیزرەك جیوشدرورغه دیگانده، گناه شوملغینه قارشی، قاین آنام کیلدی کردی.

عالمه — یه.

خدیچه — قچقرندی، باقرندی، میگا چترمان کبك یابشدی.

عالمه — آلارغه توزوی چیتن ایندی. آلار یلان خلقی شول. آتاڭ مرحوم ایتکان ایدی، یلان خلقینه قزمنی بیرمیم، دیب. اوزم تیلی بولدم شول. اوزم دیملادم. مرحوم مین دیملاسام مینم سوزمدن

برده چقه‌ی ایدی.

خدیجه — یه، آناسی نچـار بولسه، بالاسی یخشی. کیاوم بیک یخشی. (نعیم کوله).

عالمه — أیتور عالم یوق، کیاوم بیک یخشی. اول یلان خلقیناڭ برسینه‌ده اوخشامغان.

خدیجه — نعیم، اویـلانساڭ مونه مین سیگا بر قز تابدم.

نعیم — کم قزی؟

خدیجه — مینم قاین‌آنام ایله برطوغاننڭ قزی. اسمی مفتوحه. اگـر چیبـارلـگنی کـورساڭ شاق قاتارسڭ: قـارا قاشلی، آق یوزلی، زیفـا بویلی. طال چبقلار کبك!

عالمه — مینده شونی أیته‌م. اوزلری آولبزده بر بای، قزی چیبار، آندن صوڭ اوزلری توبن مسجد محله‌سنده. ملاده بولورسڭ اویـلان، نعیم.

نعیم — مفتوحه‌ده یـلان نسلندن ایـچ. أنی، اوزڭ یلان خلقینی حاضرگنه خورلادڭ بیت. آکارغه اویلانساڭ یه چاغار. (خدیجه کوله).

عالمه — برده چاقمـاس. اویلانساڭ نیشلرگه لمی یورور. کـیاو قـدرلی بولا اول. یـالان

نسلینه‌گنه‌ده قاراب طورماسسانڭ .

نعیم — آلار بای، بز آلاردن یارلی. آنڭ آناسی سیکا قداغی بولسه سینی صانغه‌ده صایاماس.

عالمه — آوزگدن جیل آلسون. خدای صاقلاصون بز نیك یارلی بولیق. عزیزه‌نڭ ایری بزدن بغدای صاتوب آلوب یوروب بایوغاننی اونوتمغاندر ئلی. نیك یوقنی سویلاب طوراسڭ .

خدیچه — بیك صایار. مونچه‌سون یاغوب، قویماغون پشروب چایگه‌ده چاقرور ئلی .

نعیم — أنی ، بز بیت ئلگاری بای بولغانبز، آلار حاضر بای. آنڭ حاضرگیسی قیبات ایچ. اول میکا قزنده بیرماس .

عالمه — یه ، آنڭ بایلغی نرسه‌ده میکا اوزی نرسه . آلتونڭ بولسه کمشڭ طابلور. قارتلردن قالغان سوز: «اوغل آتاسی گوبرناطور، قز آتاسی آستك یاطور» دیگانلر .

نعیم — (کوله) بغداین آلورسك صالامینه اوت تورتارسڭ دیگن. ایچماسه (چغرب کیته) .

عالمه — آنسی‌ده بیك درست شول .

خدیچه — أنی، نعیم ی‌دی صولڭ؟ اویلانام دیمو؟

عالمه — یوق شول. ئلگاری اورنلاشیم ئلی‌دی. یه، اول قایچان اورنلاشور ایکان ایندی! قالاده اورون بار. شونده ملا بولام‌دی. آلدی طورغاندر، مینی یوواتور اوچون گنه أیته طورغاندر!

خدیچه — یوق، أنی، آلداون آلدامی. کیاویکاده بر کوننی سویلاب اوطردی. کیاولڭ قالاغه ملا بولورغه قوشا.

عالمه — یوق‌ایندی، یوق. یه، مین اول قالالرغه نیچك باروب یورورمن!

خدیچه — توبن مسجدگه بولمیك بولمی ایندی. آنی سویلابده طوراسی یوق.

عالمه — قایه‌غنه بولسه‌ده بولسون ایدی. ایچماسام اوزم ایسان چاقده اورنلاشوب قالسه جانم طنار ایدی. (آقرونغنه) قزم، کشیگه سویلی کورمه. قمزچی مارجه‌لر برلن یوری دیب سویلیلر. تلمك أیتورگه بارمی. بوزیلوب کیتماسون دیب قورقام. توبه، توبه استغفر الله.

خدیچه — خدای صاقلاسون. آنسی بولماس أنی.

عالمه — بولماس دیمه بالام. آلله اوزی توفیق بیرسون دیگن. آنا تگی علاجنڭ قالاده‌غی اوغلی

مارجەغە یوروب بوزلغان‌دی شول.

خدیچە — اول چوقنماس بورنده، کراشن توسلی ایدی بلطر آولغە قایتقانده بیتنك چرای قالمغان ایدی. (مسجد قارتی برلن نعیم کرەلر. آرتدن قارت آلدان نعیم. خدیچە بیتن یابوب تیزگنە چغوب کیتە).

قارت — السلام علیکم.

نعیم — وعلیکم السلام. أیده بابای.

قارت — عالمە، ایسانمی؟

عالمە — (تارتنوبغنە) اللهغە شکر، اوزك ایسانمی؟

قارت — خدایغە شکر بو کونده. الله خیرلی ترکلك بیرسون.

عالمە — آمین شولای بولسون. (دعا قیلالر).

قارت — مونە نعیم بالام، مین بو ایلنك بر قارتی. آناك مرحوم برلن یاشداش بر کشی. مین سیکا کیلدم. بوگون اویلە نمازندن مسجد قارتلری مینی سیکا یباردیلر. مین نمازدن صوك طهارتلندك سیکا کیلدم.

نعیم — خوش، بابای سویلە.

قارت - بز سینی نعیم ملا ایتوب قویماقچی

بولابز . سین الله بیورسه کوڭلکنی آری بیری یوگرتمایینچه بزنڭ مسجدگه ملا بول. بز سینی قالاغه ملا بولاسڭ دیب ایشتدك . اول قالالرگنی تاشلا ، الله بیورسه . اوزبزنڭ آواغه توتده ملا بول ، خدای نصیب ایتسه . آتاگاده فاتحه‌چی بولورسڭ. قرداش أروغه‌ده دعا قیلورسڭ.

نعیم — مینم بابای اوقازم یوق بیت. مین قزانك اورصچه اوقودم . مسلمانچه مین عالمده توگل .

قارت — بز سیندن کوبه‌ی اوقودڭ دیب تیکشرمیبز سینڭ کبك بولورغه بایتاق بلورگه کیره‌ك ئلی. مونه سینڭ برلن برگه اوقوغان مخدوم بیك کوب اوقوغانك ، قونافغه یورودن باشقه‌نی بلمی . کوب وقت نمازغه‌ده بارمی دیلر . (نعیم کوله) . بزنڭ مسجدگه چیت آولدن بیك کوب کشی صورانه‌ده ، بز تیبتار خلقندن قویاسبز کیلمی . تیبتار خلقی ذاتسز خلق اول .

نعیم — (کولوب) ذاتسز ملا قویاسغز کیلمی‌منی ؟

قارت — درست بالام .

نعیم — مین بابای حاضر بر سوزده أیته آلمیم

ئلی. کوز یتسون ئلی. خـدای قوشسه ئلله بولورمنده.

قـارت — آتاگا باباگا دغا قیلورسك. آلارنك زیارتلریده بزنك مسجد آرتنده‌غنه. قرآن اوقوغان صایون عذابلری کوتاریلور.

نعیم — (کولوب) سـین آنی بـابـای قـایدن بلەسك؟ بلکه آلار عذاب کورمی تورغانلردر.

قـارت — بز نادان ایندی بـالام. الله اوزی عفو قیلسون.

نعیم — شولای بابای، سین مسجد قارتـلرینه أیت؛ مین حاضر بر جوابده بیره آلمیم ئلی.

قـارت — یارار ایندی. نیشلیسك صوك. اوزك بله تورغانسکدر.

عالمه — اول أتنك بلگانی نیك اوزی‌نی. رحمت ایندی. آتاسی بیرگان نصیحتلرنی بیرەساك. (یغلی)

قـارت — قایه، مین قایتیم ایندی. ایکندی‌ده یته تورغاندر.

عـلمه — یوق ئلی. ایکندی‌گه بیك ایرته. أیلك تگی اویگه چای أچاربز.

قـارت یارار آلایسه. بر ایکی چنایاق أچوب

کیتیم. آندن نمازغه بارورمن. بیك‌تیمر مرحومك بردہ بوش چغارمی تورغان ایدی. (عـالمه برلن قارت چغوب کیـتەلر).

نعیم — (بر آز طروب یورنوب) بر یاقدن أنی یوداتوب بتردی، ایکنچی یاقدن موژیقلر! رستم اوچیتل بولورغه قوشا. شول آولغه ملا بولیمی؟ نیچـك ایتوب مونده طورورسـك؟ مونده ملا بولو توگل، اوچـیتلده بولاسی کیلمی. طاغن اوچیتل بولساك نیچك ایتوب اوتوز صوم برلن طماق طویدرورغه کیرەك؛ ملا بولساك نیچك ایتوب ایکی تیین صدقەغه قاراب‌طورورغه کیرەك. اوچیتل بولسام ملا یاصاماسلر، ملابولساك اوچیتل بولوب بولمی. اگر ایکـیسنده بولغانده تاغن بر حال ایدی. أشلر نچار! خیر، بوریگه ملا بولورغه ممکن بیت. آنده ایچماسام نیچك بولسەدہ قالا. قالادہ ملت‌کەدہ خدمت ایتارگه ممکن. آنك غزیتەلر آلورغه، کشیلر برلن طانیشورغه ممکن. مونده آولده نادان بولوب قالورغه کیراك ایچ. بولماس! صوگره بوریك غارادسکوی اوچیلیشچەگه معلم بولورغه ممکن. آندن آیینه اون صوم، بارا بارا اون بش صومده یاصارلر. یوق! کوز یتسونده

بوریکه ملا بولام! رستم‌گه نی أیتورمن ایکان صوڭ؟ اول اوزی زیمستواغه دوقتور بولوب آیینه یوز صومنی آلغاچ خلق، ملت دیب سویلانه‌ده، اوچیتل‌نڭ ژالونیاسی اوتوزغنه صوم شول، اوتوز صوم ژالونیه آلوب نیچاك ملت‌که خدمت ایته‌سڭ؟ رستم شاکرد فلان توگان دیب کولر ایندی. کولسه کولر؟ اول کوله دیب آچ توروور حال یوق بیت! من آگا قالاده ملت‌که خدمت ایتووی آرتغراق دیب أیتورمن یوق! شکسز بوریگه ملا بولام! (رستم کره).

نعیم — أیده‌گز، رستم افندی. (کورشه‌لر).

رستم — (یاولغی برلن بیتن سورتوب) بیگره‌ك اسسی. حاضر بر آز جیلاسلندی ئلی، یوغیسه ساعت اون ایکیلرده بیگره‌کده اسسی ایدی. نعیم، قمزغز یوقمی؟ بیك أچه‌سی کیله. (نعیم چیرك ایله قمز آلوب کره أچه‌لر).

رستم — نعیم تاغن نیحاللر بار!

نعیم — آرتق اش یوق ئلی. نیك گلشم‌نی آلوب کیلمادگز؟

رستم — گلشم بیك اسسی دیب کیلمادی. اول قویاش بایور آلدندن کیله‌چاك. طاوغه منار بز.

سزده باروورسزمی ؟

نعیم — باروورمن. لکن سز آلدن کیتارسز، مین سزنڭ آرتغزدن باروورمن. أنی سزنڭ برلن یورگاننی یاراتمی.

رستم — (قچقروب کولوب) شەب بولدی!

نعیم — نیك شەب بولماسون ؟

رستم — خراب ایندی ! مین سزنی بوریگه ملا بولاسز دیب ایشتکان ایدم. درستمیکان دیب شونی صورارغه کیلگان ایدم. حاضر صوراماسامن ملا بولوڭزغه اوشانام ایندی.

نعیم — اوشانسەغزده درست، اوشانماسەغزده درست.

رستم — نعیم، نیك، بیك آلای‌صالقون، صالقون‌غنه سویلەشەسز ؟ سزگه ملا بولماغز دیب ایتکان کشی یوق بیت. بولاسز ایکان رحیم ایتگز. سزنڭ ملا بولووڭز بیك طبیعی چونکه سز تاتار مدرسەسینڭ یمشی بیت.

نعیم — اوزگز اویلاب قاراڭز، رستم افندی. نیچك ایتوب شوشی آولغه اوچیتل بولورغه کیرەك؟ صوڭره، نیچك ایتوب اوچیتل ژالونیاسینه طورورغه کیرەك ؟

رستم — آنك نرسه‌سون اویلاب طوراسك؟ اویلاب طوراسیده یوق. ملا بولسه‌غز صدقه‌چی بولاسز، بیت صپراسز، بایلرنی ماقتیسز؛ اوچیتل بولسه‌غز اوزگز اشلاب طوراسز، بالالر اوقوتاسز، خلقغه خدمت ایته‌سز.

نعیم — نیچك آچ كوینچه ملتكه خدمت ایته‌سلك؟

رستم — ملا بولغاچ طویارسز شول. به‌لشنی كوب آشاتالر، موژیقلر حضرت دیب یغلوب یاتالر.

نعیم — نیك، ملا بولوبده به‌لش آشامایـنچه ملتكه خدمت ایتارگه ممكن ایچ.

رستم — مین سزگه قرق مرتبه ایتكاندرمن ایندی. تاتارچه‌غنه أیتكانده، سز میكا حاضر «قرق برنچی» بولوب كورنسه‌گزده قرق‌بر مرتبه‌ده ئیتیم: مین اشانغانمن، ملا بولغان كشی شكسز خلقغه فائده ایته آلمی، بلكم ضرر ایته‌در. چونكه ملا صدقه‌چی. صدقه‌نی بایلر بیره‌لر. «بیرگان دیوگه‌ده یاراغان آلغان نیگه یاراغان» دی. صدقه بیروچی صدقه‌سون بیرگاچ آلوچینی تله‌سه نیشلته. صدقه‌چی، آنك قوشقان اشون اشلامی حالی

یوق : بایلار صدقەنی کوبرەك بیرەلر ـ بایلار اشون اشلی؛ موژیقلر صدقه بیرەلر ـ سین اصول جدید برلن اوقوتمەدیلر ـ اوقوتمی. قسقەسی، ملانك فکری یاش بولسەدە اشلەگان اشی قارت بولغاچ فکریده قارت بولا. صوگرە سز بەلش آشاماسقەدە ممکن دیسز. اگر سز ملا بولوب بەلش آشاماسەغز، سزنی اورنیغزدن قووالر، چونکه بەلش، ملا، قرآن اوقو ـ شول اوچیسی بر تیرەدەرەك یوریلر.

نعیم — آشون آشامایچه قرآننی‌گنه اوقوب چغارغەدە ممکن ایچ.

رستم — (کولوب) شولای ایتارسز. قرآن اوقورسزده صدقەسون آلوب چغوب کیتارسز. خیر، سز عزیتلر آلوب کشیلر برلن تانشوب ملتنی سویلاب ملتکه خدمت ایتمکچی بولا تورغانسزدر.

نعیم — نیچك بولسەدە بولور، بو آولك طوروب بولماس ایندی.

رستم — البته قالا کشیسینه آولده طورورغه چیتون ایندی. (گلثم کرە، نعیم برلن کورشه).

رستم — گلثم، نیك، بیك تیز کیلدك؟

گلثم — کیچکه قالغاچ ظاو باشندن قویان

بایوغانینی هم آول اوستون کوروب بولمی. تیزره‌ك باریمده طاوغه منار بز دیب اویلادم.

رستم — گلثم، نعیم ملا بولا. قونلاب ایکی‌تین صدقه بیر.

گلثم — (کوله) نعیم، حاضر سز کمگه اویله‌نه سز؟ (رستم کوله).

نعیم — نیك اویلانو عیب بر أش توگل ایچ، سزده کیاوگه چقدغز بیت.

گلثم — (کولوب) نعیم، چنله اویلانگز ایندی. طوی ایتاربز.

رستم — (کولوب) گلثم، یتار. یه سین خاتون باشك برلن عقل بیرمه دیب أیتور.

گلثم — حاضر آکاردن آندای یاشل، شریعت سوزلری چغار ایندی.

رستم — (طوروب) نعیم، أیده‌گز طاوغه باراسزمی؟

نعیم — (اوطروب) یوق، مین بارمیم.

رستم — حاضرگنه بارام دیگان ایدگز ایچ. نیك قورقاسز، قاچوب باروزسز.

گلثم — آنك حاضر ایندی طاولارغه یالانلرغه

ایسی کیته‌ی. نعیم، ئلی من کیلگانده‌گنه ملالر آرباغه تویالشوب آشقه بارالر ایدی. سز حضرتلر یانینه چاقرولیسزدر.

رستم — گلثم، أیده ایندی. صوگغه قالابز.

نعیم، خوشغز.

نعیم — (اوطوغان ییرندن) خوشغز.

رستم — بزنیده فاتحه‌غزدن تاشلاماغز.

(رستم برلن گلثم قچقروب کولشوب چغوب کیته‌لر. نعیم اوطروب قالا. عالمه کره. کوتو قایتقان طاوشلر ایشتله).

عالمه — رستم اوزی چوقغان بولسه‌ده مارجاسی یخشی ایکان. ئلی سینی‌ده اویلان، اویلان نعیم دیب اوگتلادی. بیك درست شول. مین یوری، نی سویلیسز ایکان دیب طکلاب طوردم. (نعیم برآزدن اورندن سیکروب طوروب قچقروب:) أنی مین ملا بولام! مین اویلانه‌م! (یوغانای، أت بترگری. قایا باراسك آنده‌ـ دیگان طاوش ایشتله).

پرده توشه.

ملتچیلر.

تاتار خلقی! سین ئولەرگە محکوم ایندی
دارو ئوتمەس درجەدە مسموم ایندی
تیبرچنمە! ترلمیسڭ یول اوستندە
یاطمە آوناب اوزڭنی اوزڭ کوم ایندی.

ملتچیلر سینی فقط آلدیغنە
دیگان بولوب: «جانلاناسڭ سین تیزمنە!»
آلدانمە سین! قالغان آقچەڭ اوچون آلار
اوقیلر ایچ باش اوچکدە یا سین غنە.

لابد سیگا ترلور اوچون قربان کیرەك
جیتمی مور، مورختم، چن‌صاف‌قرآن کیرەك
کیمە باطا! یوطا طورغان بالق اوچون
فدأ برلغان مروتلی بر جان کیرەك.

ملتچی بیك قورقاق بیت اول صودن قورقە
گرچە ملت دیوب آوز صوون قورطە
قایسی چاقدە کوپرسەدە تیز شیشکە بیت
تگی ایشك آلدندەغی آطا کورکە.

آلدانمیچه عزیز باشڭ قبرگه کرت
ملتچیلر بارچه‌سیده اشسز شه‌کرت
آلار اوچون باری برسین تله‌سه‌ڭ بت !
آلدانمه سین، شه‌کرت آلار شه‌کرت! شه‌کرت!

آچق سوز بو مونده شك، شبهه کمگه بار ؟
درست سوزنی نیندی فایده کتمده بار ؟
کوررسڭ سین شه‌کرتلرنڭ صداقتن
بر بای ئوله‌رگه یاتقانده ختمگه بار.

ملت ! دیلر، اول چن منی ؟ اخلاص منی ؟
اوز قورصاغن شه‌کرت آلده توتماس منی؟
ئلله نیچك رحمت برله جانلانساکده
آلار سینی طاغن صوغب یقماس منی ؟ !

بیهوده‌در صوری قورطدن کوتمك علاج
سین بر عالی صاتلماسلق ایرگه محتاج
حق تکرینڭ قارشیسنده کیلشمیدر
طهارتسز نماز ایله قربانسز حج.

ع. توقایف

خطالر:

٦٧نچی بیتده، ١٨ نچی یولده «سوگوب تاشلاراق» غنه دیگان سوزلر -«سوکه‌ب تاشلارلق» غنه دیوب اوقلرغه تیوش.

کشیلر آراسینده حاجی-بیك تیمرنڭ خدمتچیسی (کوکایچی) دیوب یازلغان. کوکایچی آیرم بر کشی بوارغه تیوش.

„کتاب“ نشریاتی .

باصلوب چقدی :

1) آلدم بیردم . پییسا 5 پردده 6 کورنشده 30 تین.

2) ماوراء النهرده سیاحت . 30 „

3) نظاملی مدرسه . کولکی 1 پردهده 15 „

4) شاکرد هم یاشلر . پییسا 4 پردهده 20 „

تیزدن باصلوب چقاچق :

گوزل قز خدیچه .

گناه کبائر .

مرتد .

قاتله .

حسام الدین ملا .

تاتارلار ترقی ایته .

1-2-3 نچی دومادهغی مسلمان دیپوتاتلری هم آلارنڭ قیلغان اشلری .

آدریس :

Казань, Издательство „**Китабъ**“